

Treball de Fi de Grau

Títol

Autoria

Professorat tutor

Grau

Tipus de TFG

Data

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Castellà:

Anglès:

Autoria:

**Professorat
tutor:**

Curs:

Grau:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès:

BLANCA PÉREZ DÍAZ

TREBALL DE FI DE GRAU

Apolítics o ignorants?

ESTUDI SOBRE EL CONEIXEMENT POLÍTIC DELS I LES JOVES DE BADALONA

2018/19

TUTOR: JORDI CARA IBAR

PUBLICITAT I RELACIONS PÚBLIQUES

FACULTAT DE CIÈNCIES DE LA COMUNICACIÓ

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

A totxs els i les participants a la investigació.

Al meu tutor per guiar-me.

A les meves companyes per recolzar-nos.

I sobretot a la meva mare i al meu pare per ser llum.

Gràcies.

ABSTRACT

Català

L'objecte d'aquesta investigació és el coneixement polític dels i les joves d'entre 20 i 24 anys de Badalona, a través de l'estudi de tres sistemes: polític, educatiu i mitjans de comunicació. Es realitza una aproximació a la teoria funcionalista de manera teòrica, a partir de l'estudi de diversos/es autors/es, i de manera pràctica mitjançant la hibridació d'entrevistes a caps de comunicació política i enquestes a professors/es i a joves.

Paraules clau: política, joves, mitjans de comunicació, educació.

Castellà

El objeto de esta investigación es el conocimiento político de los y las jóvenes de entre 20 y 24 años de Badalona, a través del estudio de tres sistemas: político, educativo y medios de comunicación. Se realiza una aproximación a la teoría funcionalista de manera teórica, a partir del estudio de varios/as autores/as, y de manera práctica mediante la hibridación de entrevistas a jefes de comunicación política y encuestas a profesores/as y a jóvenes.

Palabras clave: política, jóvenes, medios de comunicación, educación.

Anglès

The object of this research is the political knowledge of young people from Badalona aged between 20 and 24, through the study of three systems: the political system, the educational and the media. An approximation to the functionalist theory is carried out theoretically through the study of several authors, and in a practical way through the hybridization of interviews with heads of political communication and surveys to teachers and young people.

Keywords: politics, young people, media, education.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	2
DETERMINACIÓ DEL PROBLEMA DE RECERCA	3
Idea genèrica	3
Objecte d'estudi	3
Objectius general i específics	4
Perspectiva teòrica genèrica	4
Preguntes de recerca	4
Hipòtesis de recerca	5
MARC TEÒRIC	6
Sistema polític	6
Actualitat política	6
Història política i social de Badalona	9
Espanya	10
Eleccions Generals	14
Catalunya	22
Eleccions autonòmiques	26
Badalona	27
Eleccions municipals	29
Sistema educatiu	30
Coneixement polític dels i les joves	30
Organització	31
Mitjans de comunicació	35
Teories sobre el coneixement polític	40
Teories sobre els mitjans	42
METODOLOGIA	47
Entrevistes	47

Enquestes	49
Enquestes dirigides al P.O.	49
Prova pilot	51
Enquestes dirigides als professors i professores	51
ANÀLISI DE RESULTATS	53
Entrevistes	53
Enquestes	56
Enquestes dirigides al P.O.	56
Enquestes dirigides als professors i professores	59
CONCLUSIONS	61
Discussió i avaluació	61
Utilitat de l'estudi	66
Limitacions	68
Línies futures	68
FONTS CONSULTADES	70
Bibliografia	70
Webgrafia	70

INTRODUCCIÓ

L'any passat vaig marxar a Brussel·les d'Erasmus. A mi (estudiant de Publicitat i Relacions Públiques) mai m'havia interessat la política en excés. Tanmateix, sóc d'aquestes persones curioses per naturalesa, que els agrada estar informades de tot una mica, però mai m'havia sentit atreta a endinsar-me en el món de la política fins que vaig tenir l'oportunitat. Quan vaig marxar a Brussel·les i vaig haver de triar assignatures, la universitat em va donar l'opció d'escollir l'assignatura de Ciències polítiques i Institucions belgues i europees, entre d'altres. Tot i que no m'atreia, vaig pensar que era una bona idea escollir-la, ja que Brussel·les és la capital europea i, a més, Bèlgica s'organitza amb el mateix tipus de règim que a Espanya.

I no va ser fins que vaig fer l'assignatura, que no em vaig adonar del desconeixement polític que tenia i de la importància de la política. Em vaig adonar que fins ara, els mitjans de comunicació havien sigut la meua font principal d'informació, però vaig tenir la percepció que m'estaven desinformant, ja que no tenia una base de coneixement polític per resultar crítica. Parlant amb companys/es, vaig començar a observar coincidències que em van fer dubtar de si el que m'havia passat era una idea concreta o generalitzada.

Aquesta investigació estudia la influència que tenen els mitjans de comunicació, el sistema educatiu i el sistema polític en el coneixement polític dels i les joves de Badalona. Per fer-ho, em baso en la teoria funcionalista i divideixo el marc teòric en la contextualització dels tres sistemes, per acabar parlant al quart punt de les influències que els uns tenen amb els altres.

També de forma pràctica investigo, a través de la hibridació de mètodes qualitius amb quantitius, tres perfils: els i les joves de Badalona, els professors i les professores de Catalunya i els caps de comunicació política de Badalona.

Amb aquesta recerca, espero poder donar llum als fets i esbrinar si la hipòtesi és correcta o no.

DETERMINACIÓ DEL PROBLEMA DE RECERCA

Idea genèrica

Actualment, amb l'arribada d'Internet i de les TIC, ens trobem en una revolució de les tecnologies i, amb aquesta, un canvi de la societat en general i de la forma de viure i de comunicar-nos: l'era digital. L'era digital ha anat acompanyada d'una sobreproducció d'informació; el Big Data fa que la societat disposi de dades massives d'informació (Rouse, 2015).

Aquesta informació és transmesa pels mitjans de comunicació massius: ràdio, premsa, televisió i Internet, entre d'altres. A Espanya, la forma de difondre la informació i, en concret, l'actualitat política, té dues característiques bàsiques (Manin, 2008):

1. Els mitjans de comunicació no són neutrals, sinó que es posicionen ideològicament.
2. Cada cop més el sistema parlamentari tendeix cap a campanyes de promoció presidencials, on els candidats es transformen en productes que cal vendre a la ciutadania.

A aquest panorama, se li afegeix que el 62% dels i les joves espanyols i espanyoles els interessa poc o res la política (vegeu annex 4) (Injuve, 2017). Les dades de l'estudi mostren que a major nivell formatiu, major interès per la política. I, per tant, podria ser un problema d'interès polític o, més aviat, un problema de formació i/o informació política?

Objecte d'estudi

L'objecte d'estudi és el coneixement polític dels/les joves de Badalona en relació als mitjans de comunicació, al sistema educatiu i al sistema polític.

Objectius general i específics

- Investigar si existeix una influència entre els mitjans de comunicació, el sistema educatiu i el polític en relació al coneixement polític dels i les joves de Badalona.
 - Esbrinar el coneixement polític dels i les joves de Badalona i les causes.
 - Cercar la influència dels mitjans de comunicació en el coneixement polític dels i les joves de Badalona.

Perspectiva teòrica genèrica

La perspectiva teòrica dóna un punt de vista a la investigació, i amb ella, s'esbrina què s'ha estudiat fins al moment (els coneixements que hi ha sobre el tema) i es legitima la recerca gràcies a un suport històric (UCI, 2017).

La investigació s'aborda des d'una **perspectiva funcionalista**, és a dir, es considera que existeix un sistema compost per subsistemes (Noguera, 2001), com el sistema polític, els mitjans de comunicació i el sistema educatiu, que s'interrelacionen i depenen els uns dels altres. Per aquest motiu, en el marc teòric es parlarà d'aquests tres subsistemes en relació a l'objecte d'estudi.

Preguntes de recerca

Les preguntes de recerca les fem d'acord amb els objectius plantejats, per aquest motiu, estan jerarquitzaades. La primera i principal serveix per donar resposta a l'objectiu general:

De quina manera influeixen els mitjans de comunicació, el sistema polític i el sistema educatiu en el coneixement polític dels i les joves de Badalona?

Per donar resposta a aquesta pregunta, cal donar resposta a les següents preguntes específiques:

Quin és el coneixement polític dels i les joves de Badalona? Per què?

Els mitjans de comunicació aporten coneixement polític als i a les joves de Badalona?

Hipòtesis de recerca

D'acord amb les preguntes formulades, es plantegen 3 hipòtesis. Dues específiques que justifiquen la hipòtesi general, i que responen directament a les preguntes.

La primera pregunta específica sobre quin és el coneixement polític actual dels i les joves de Badalona, pretén demostrar la primera hipòtesi:

El coneixement polític dels i les joves de Badalona és baix perquè el sistema educatiu no dona els recursos suficients per conèixer el sistema polític.

A partir d'aquesta hipòtesi, es plantegen dos fets que desemboquen en la següent hipòtesi. La primera afirmació és que seria més fàcil manipular o influir en algú que no coneix el tema, que en algú que sí. També és un fet que els mitjans de comunicació són els mitjans d'informació massiva sobre l'actualitat política. A partir d'aquests fets, s'extreu la segona hipòtesi:

Els mitjans de comunicació i, en concret, les campanyes electorals influeixen directament en el coneixement polític dels i les joves de Badalona.

Finalment, a partir d'investigar les dues hipòtesis anteriors, s'arriba a la hipòtesi principal:

Els mitjans de comunicació i, en concret, les campanyes electorals influeixen directament en el coneixement polític dels i les joves de Badalona perquè aquests/es no tenen una base en coneixement polític.

MARC TEÒRIC

1. Sistema polític

Segons el professor **Johnny Omar Villarroel** (2011), diversos estudiosos de la política sostenen que el concepte d'Estat i el de Poder són insuficients per explicar la totalitat dels elements que interactuen dins l'escenari de la política. A més, consideren que l'anàlisi del **sistema polític** és més equilibrat perquè abasta la totalitat de l'acció i els efectes polítics.

La reflexió trasllada que la ciència política és l'estudi del sistema polític i de tots els seus elements, com l'Estat, el poder polític, els partits polítics, els grups de pressió, els mitjans de comunicació i el govern (vegeu annex 1).

Actualitat política

Samuel Huntington (1994) planteja diverses **fases de democratització**: la primera onada entre 1828 a 1926 amb les revolucions francesa i nord-americana. Huntington proposa com a primera democràcia els Estats Units el 1828, el moment en el qual van tenir lloc les primeres eleccions que van satisfer uns criteris democràtics mínims. Als EE.UU es van anar afegint altres països, com França, Suïssa i Gran Bretanya. Després de la Primera Guerra Mundial, Itàlia i Argentina van ser altres països que es van afegir. La segona onada, entre 1945 i 1960 neix amb el final de la Segona Guerra Mundial on molts altres països es democratitzen. La tercera onada comença el 1974 amb la revolució dels clavells a Portugal, continua a Grècia i després a Espanya. L'expansió democràtica va arribar des del Mediterrani fins a Amèrica Llatina i Àsia Oriental per arribar a l'Europa de l'Est a finals dels 80 amb la desintegració de l'espai soviètic; procés que va ser interromput pel fracàs xinès i les guerres balcàniques (Huntington, 1994).

El progrés del segle XX en línies generals és positiu respecte la democràcia. Tanmateix, com assenyala *The Economist*: "L'informe de Freedom House afirma

que el 2013 era el vuitè any consecutiu en el qual la democràcia retrocedia a escala global” (*What’s gone wrong with democracy*, s.d., par. 8).

Sobretot a partir del 2000 els problemes de la democràcia resulten més profunds del que molts suggereixen. Moltes democràcies han tirat cap a autocràcies, mantenint una certa aparença democràtica a través de les eleccions, però sense drets ni institucions. En aquests moments, el màxim objectiu de l’acció política oficial és aconseguir cada quatre anys el major suport possible dels diferents cossos electorals; el que genera una limitació en la profundització dels models democràtics i conseqüentment en el tipus de decisions polítiques. El grau de complexitat de les societats contemporànies requereix la participació de diversos actors socials i de la ciutadania per a la regularització de la vida social (Merino, 2013).

Els ciutadans dels països occidentals es troben cada cop més frustrats enfront de la **inhabilitat de les seves democràcies** d’enfrontar als grups més poderosos (Cubel, 2018). Existeix un gran **descontentament ciutadà** amb els partits polítics, una corrupció persistent i una desigualtat econòmica cada cop més profunda (Cubel, 2018). Els ciutadans es queixen que no tenen alternatives polítiques i, per aquest motiu, en busquen ells mateixos.

Trobem una **reapropiació democràtica** de les eines d’una campanya electoral, nous tipus de mobilitzacions i autonomització progressiva de l’**activisme polític** (el consumidor de la política és nòmada i infidel, és un *consomactor*), a més l’**Internet** es torna social i polític (Cubel, 2018). La teoria del Slacktivisme parla del militarisme d’un clic o una signatura electrònica, un zapping activista. La paraula ve de *slacker* (poruc) i activisme (Jahier, 2018). Les xx.ss són el gran aliat, que permet organització i cohesió, un *call to action* fort. També permeten l’absència de *gatekeepers*, es treballa el moviment sense control (Jahier, 2018).

Tot això ens situa cap a una **democràcia protestatària**: contra les organitzacions formals al profit de la informalitat i l’horitzontalitat. Unes formes d’acció pertorbants

amb una bona audiència mediàtica, com al maig del 68 amb la ruptura de les aliances, o alguns moviments com el feminisme i l'ecologisme que han agafat força (Jahier, 2018).

Els **moviments dels Indignats**, que comença el 15 de maig del 2011 a la Puerta del Sol (Madrid), es va fer eco a Grècia, entre d'altres. Tots ells es caracteritzen per ser protestants sense líder, manifestant-se en llocs simbòlics (ocupació de l'espai) i per xxss. Aquest moviment resulta d'un dèficit democràtic que cal analitzar i va trobar representació a Espanya el 2014 amb el partit polític anomenat Podemos (Jahier, 2018).

Altres mobilitzacions són, per exemple, **La Primavera Àrab**, on l'opinió a Facebook va despertar el poble tunisià. El president Ben Ali censura des del 2005 la política a Internet i al 2010 es segmenta amb *malwares* per espiar (Jahier, 2018).

Ens trobem en un context de **desideologització**, en la fi dels grans recitals ideològics. Els partits abandonen el seu ADN de base per transformar-se en partits de masses (*catch all*), on l'elecció electoral és una simple reacció causada per l'escepticisme de masses (cadascú té la seva pròpia informació). Un exemple és el *Mo Vimento 5 Stelle* de Beppe Grillo (humorista), basat en una democràcia participativa i directa en contra de la casta política, Silvio Berlusconi i l'esquerra desinteressada (Jahier, 2018).

Existeix una desconfiança a les institucions i la pròpia actuació dels partits polítics, que s'observa als resultats dels diferents processos electorals amb alts percentatges d'abstenció i de suport a noves forces polítiques o moviments socials que busquen una nova formulació dels actuals models de legitimitat i legalitat (Cubel, 2018).

En el cas espanyol, el CIS de febrer del 2017 mostrava que la corrupció i el frau pujaven en les preocupacions dels ciutadans, al gener del 2017 un 19,6% dels

entrevistats mostraven un alt grau de preocupació, mentre que al febrer del 2018 el percentatge augmentava al 23,6% (CIS, 2017).

En conclusió, una de les qüestions que s'han de tenir en compte són **l'evolució social i política de les classes mitjanes**. “La política és una activitat canviant i variable. Els fets, esdeveniments i processos polítics no són sempre els mateixos, van canviant al llarg de la història. Això explica en gran mesura com en les diverses cultures han existit diferents formes d'acció i organització política, així com diferents maneres d'exercici i distribució del poder” (Quesada, 2001).

La difícil situació del Govern britànic amb el *Brexit*; la posada en marxa de les diferents reformes del nou Govern francès (que es troba amb un fort fenomen abstencionista en el país); el que han trigat en formar govern alguns països després de les seves eleccions, com Holanda o Alemanya; sense oblidar la preocupant situació de bloqueig polític en la comunitat de Catalunya dins d'Espanya, i les repercussions del vot majoritari nacionalista a Còrsega. **Fernando Martín Cubel** (2018), que també parla de les tres onades de democratització, es pregunta: són l'indicador del fet quelcom més que l'escuma d'una onada?

Història política i social de Badalona

L'origen de Badalona se situa en època ibèrica i romana. En monedes d'època ibèrica figura el lloc de *Baitolo*, precedent del nom de *Baetulo* romà (Badalona). Segons l'Enciclopèdia Catalana (s.d.), Badalona és una ciutat de Catalunya (Espanya), situada al municipi del Barcelonès, al vessant marítim de la serralada de Marina, ocupant la plana al·luvial costanera situada a l'esquerra del delta del Besòs. Segons l'Idescat (2018), Badalona té una població de 217.741 habitants i una extensió de 21 km². Es troba limitada per Sant Adrià del Besòs i Santa Coloma de Gramanet a l'oest; a l'est amb la Mar Mediterrània (amb 4,8 km de platja), amb Tiana i amb Montgat (Maresme), i al nord amb Montcada i Reixac (Vallès Occidental) i Sant Fost de Campsentelles (Vallès Oriental).

Per analitzar l'organització política de la ciutat, primer cal saber l'organització del país, i de la comunitat autònoma, que en aquest cas és Espanya i Catalunya, respectivament. Així doncs, primer es parlarà del sistema polític espanyol.

Espanya

Segons la Constitució Espanyola del 1978, Espanya és un país transcontinental, membre de la Unió Europea (UE), constituït com Estat social i democràtic de dret, que s'organitza a través d'una **monarquia parlamentària**. El seu territori, amb capital a Madrid, està organitzat per 17 comunitats autònomes, formades a la vegada per 50 províncies i dues ciutats autònomes (Constitución Española, 1978).

Espanya es situa al sud de l'Europa Occidental (península ibèrica i Illes Balears) i al nord d'Àfrica (Ceuta i Melilla, Illes Canàries, Illes Chafarines, el penyal de Vélez de la Gomera, les Illes Alhucemas i l'illa d'Alborán). Té una extensió de 505.370 km² i consta de 46.733.038 habitants (INE, 2018).

L'1 d'octubre del 1936 el General Francisco Franco va agafar el poder com a Cap de l'Estat i comandant suprem dels exèrcits. L'Estat espanyol va passar per un període de quaranta anys de dictadura, durant el qual la vida política del país es va caracteritzar per la il·legalitat de tots els partits polítics amb l'excepció del Movimiento Nacional (Díaz Pinzón, 2008). Franco va morir el 1975, fet que va marcar la restauració de la monarquia amb la pujada al tron del Rei d'Espanya, Juan Carlos de Borbón, succeït al 2014 pel seu fill Felipe VI, l'actual Rei.

La monarquia parlamentària s'origina en la **Constitució espanyola del 1978** (Constitución Española, 1978), que fixa que cal un Cap de l'Estat (rei) i un cap del Govern (president). El parlament no només té la funció de legislar, sinó també de coparticipar en el govern (Díaz Pinzón, 2008).

La **Corona** (el Rei) representa la unitat de l'Estat, la seva titularitat és hereditària i s'encarrega de les relacions de col·laboració, i de controlar que les institucions funcionin de forma adequada a les estipulacions constitucionals (art. 56.1,

Constitución Española, 1978). En la seva funció legislativa, sanciona i promulga les lleis, convoca i dissol les Corts Generals i, en els casos previstos per la Constitució, convoca a referèndum (art. 62.1, 62.b i 91, Constitución Española, 1978). Per una altra banda, en la funció executiva li correspon al Rei proposar candidat a President del Govern, nomenar-lo i posar fi a les seves funcions en els termes previstos en la Constitució (també als membres del govern a petició del President) (arts. 62-100, Constitución Española, 1978). Del poder judicial, el Rei pot nomenar alts càrrecs, com el President del Tribunal Suprem, els vocals del Consell General del Poder Judicial, el Fiscal General de l'Estat, el President i els membres del Tribunal Constitucional, etc. (art. 117.1, Constitución Española, 1978). En relació amb les Comunitats Autònomes, nomena el President dels respectius Consells de Govern (art. 152.1) (Díaz Pinzón, 2008).

La Constitució del 78 va establir un Parlament bicameral. Les **Corts Generals** estan formades pel Congrés dels Diputats i el Senat, que representen el poble espanyol. Les Corts Generals exerceixen el poder legislatiu de l'Estat: aproven els pressupostos, controlen l'acció del Govern i tenen la resta de competències que els atribueix la Constitució. Tanmateix, aquest bicameralisme no suposa una equiparació completa entre el Congrés i el Senat, sent el primer d'aquests el que es reserva la primàcia (Díaz Pinzón, 2008).

D'aquesta forma, és el **Congrés** qui autoritza la formació del Govern, pot provocar el cessament, coneix en primer lloc la tramitació dels projectes legislatius i ha de confirmar o no les esmenes o vots que pot aprovar el Senat sobre aquests textos legislatius. El Congrés és escollit cada quatre anys pels ciutadans i, actualment, està compost per 350 membres, que representen a la seva circumscripció electoral i al conjunt del poble espanyol (Díaz Pinzón, 2008). L'article 162 de la LOREG (Cortes Generales, 1985) va establir que totes les províncies tenen un mínim inicial de dos diputats, excepte les poblacions de Ceuta i Melilla, representades cadascuna per un diputat. Això implica que 102 dels 350 diputats que integren el Congrés s'assignen a les circumscripcions de forma fixa o invariable, mentre que els 248 escons

restants es reassignen en proporció a la població, en cada convocatòria electoral. Madrid i Barcelona destaquen com les dos majors circumscripcions amb 36 i 31 escons, respectivament. El sistema electoral que transforma els vots en escons en el Congrés és el **sistema d'Hondt** (mínim d'un 3% dels vots en la circumscripció) (Cortes Generales, 1985).

Per una altra banda trobem el **Senat**, que és la Cambra de representació territorial o Cambra alta. Les funcions atribuïdes al Senat en la Constitució reflecteixen la seva naturalesa de Cambra territorial, ja que actuen en les matèries relacionades amb el desenvolupament autonòmic i la política regional o local. El Senat compta amb dos tipus de membres amb els mateixos drets i prerrogatives: una part més canviant dels seus integrants són designats per les assemblees parlamentàries de les comunitats autònomes, ja que depèn de la població de cada comunitat (segons el Ministerio del Interior, s.d., s'ha passat de 46 Senadors el 1982 a 58 el 2016) i l'altra part, en concret 208 Senadors, són d'elecció directa pels ciutadans mitjançant un sistema majoritari aplicat sobre circumscripcions plurinominals de base provincial (quatre Senadors per cada província peninsular, tres en cadascuna de les illes majors -Gran Canaria, Mallorca i Tenerife- i un en les illes restants, i dos per cada població de Ceuta i Melilla) (Díaz Pinzón, 2008). En total 266 Senadors el 2016 amb majoria relativa o simple, i amb un President (Ministerio del Interior, s.d.).

Si parlem del poder executiu (títol IV de la Constitució del 1978), el President, que és escollit pel Congrés dels Diputats i nomenat pel Rei, s'encarrega de formar el Govern i de rebre el vot de confiança per part del Parlament. El **Govern** dirigeix la política interior i exterior, l'administració civil i militar i la defensa de l'Estat. Té com a principal funció la de fer aplicar les lleis.

El **Consell General del Poder Judicial** és l'òrgan que s'encarrega de salvaguardar la independència dels Jutjats i els Tribunals que integren el poder judicial en l'exercici de les funcions jurisdiccionals que els corresponen. Està integrat pel President del Tribunal Suprem i vint membres nomenats pel Rei per un període de

cinc anys. El poder judicial s'organitza pel Tribunal Suprem (òrgan judicial superior), l'Audiència Nacional (amb jurisdicció per tota Espanya i excepcional rellevància en l'àmbit penal), els Tribunals Superiors de Justícia (en l'àmbit territorial de cada Comunitat Autònoma) i les Audiències provincials (amb competències civils i penals en l'àmbit territorial de cada província) (Díaz Pinzón, 2008).

Segons **Jairo Díaz Pinzón** (2008), la institució de les **Comunitats Autònomes** són l'expressió jurídica de la condició plurinacional del país espanyol i la conseqüència de l'agudització de les tensions regionalistes exacerbades per anys de centralisme franquista. Aquesta organització es troba composta pels Municipis, les Províncies i les Comunitats Autònomes (art. 137, Constitución Española, 1978), entitats independents en l'administració dels seus interessos, però amb un estret encara que flexible entramat amb l'Estat central. Aquest últim vetllarà per l'equilibri econòmic entre totes elles (principi de solidaritat, art. 138 ordinal 1er, Constitución Española, 1978) i per la vigència de la igualtat de drets i obligacions de tots els ciutadans espanyols en qualsevol part del territori. Però, a la vegada, els Municipis, Províncies i Comunitats exerceixen un conjunt de facultats al marge de la tutela central (Díaz Pinzón, 2008). En les competències autonòmiques es distingeix, segons **Julio Rafael Quiñones** (1999):

- a) **Competències que poden assumir les Autonomies:** organització de les seves institucions públiques, autonomia financera i de polítiques de desenvolupament econòmic, impuls a les obres públiques, polítiques agropecuàries, de salut, d'assistència social i foment cultural.
- b) **Competències de l'Estat respecte les Comunitats:** relacions internacionals, defensa i seguretat, administració de justícia, legislació general, l'hisenda i la deute nacional, seguretat social i règim de l'administració pública.
- c) **Ampliació de competències Autonòmiques:** després de cinc anys d'Autonomia, aquesta podrà reformar els seus estatuts i ampliar l'esfera de

les seves competències entre les que no estiguin específicament atribuïdes a l'Estat.

Eleccions Generals

El **cens electoral** és l'element definidor del cos electoral, i és trascendental pel bon desenvolupament de tot el procés electoral, ja que és el registre que fa possible l'exercici del vot pels qui tenen dret a votar, i a la vegada impedeix que no voti ningú que no tingui dret a fer-ho. A Espanya el cens electoral està compost pel cens d'espanyols residents a Espanya (CER) i pel cens dels electors residents-absents que viuen a l'estranger (CERA), sense que cap espanyol pugui figurar inscrit simultàniament en els dos censos. L'anàlisi històric mostra que des del 1977, que es van celebrar les primeres eleccions a les Corts, els espanyols convocats a les urnes han augmentat en un 55%, al passar de 23,6 milions d'electors el 1977 a 36,5 milions el 2016 (Dirección General de Política Interior, 2017). Els electors convocats a qualsevol procés electoral, no només es manifesten quan voten per determinades candidatures, sinó que també poden realitzar un vot en blanc (que es reparteix de manera proporcional a tots els partits electorals) o un vot nul (que no té cap conseqüència més enllà de la nul·litat) (Ministerio del Interior, s.d.).

També quan es procedeix a una convocatòria d'eleccions, un dels primers passos, juntament amb la publicació del cens, és la **presentació de candidatures**, amb la que els candidats i partits fan pública la seva concurrència a aquest procés electoral i la seva disposició a ser escollits. Les candidatures a les eleccions generals han de presentar-se en una llista tancada i bloquejada pel Congrés i de forma personal pel Senat, i són proclamades a Espanya per les Juntetes Electorals provincials, que són les competents per totes les operacions relacionades amb la presentació i proclamació de candidatures. El 2016 va suposar la xifra més baixa de candidatures proclamades al Congrés des del 1996, i al Senat des que es tenen dades (Ministerio del Interior, s.d.).

CANDIDATURES AL CONGRÉS I AL SENAT 2000-2016						
	2000	2004	2008	2011	2015	2016
Congrés	766	879	1.111	593	605	545
Senat	715	921	1.220	597	657	582

Figura 1. Taula de presentació de candidatures. Font: Dirección General de Política Interior (2017).

S'observa que el nombre de candidatures presentades (i proclamades) a les eleccions generals va presentar una pujada sense precedents el 2008, augment que es converteix en un fort descens el 2011, que es pot deure a la modificació dels requisits per presentar candidatures realitzada per la Llei Orgànica 2/2011 del 28 de gener (Dirección General de Política Interior, 2017).

Si es fa un cop d'ull a la **història de les eleccions generals d'Espanya** (Ministerio del Interior, s.d.), es troba que el **15 de juny del 1977** es celebren les primeres eleccions democràtiques després de 40 anys de dictadura. Eren eleccions a les Corts Constituents per la redacció de la Constitució, que va ser vigent a partir del 29 de desembre del 1978. El resultat va donar la victòria a la Unión de Centro Democrático (UCD), presidida per Adolfo Suárez. El Partido Socialista Obrero Español (PSOE), liderat per Felipe González, es va convertir en la principal oposició. La tercera força era el Partido Comunista de España (PCE) de Santiago Carrillo, que havia protagonitzat la lluita antifranquista durant els 40 anys de dictadura. Com a quarta força, la Alianza Popular (AP) de Manuel Fraga va aconseguir 16 escons al Congrés (Canal Historia, s.d.). A partir d'aquest moment, s'ha viscut **dotze legislatures** de les que es procedeix a fer un resum.

Les eleccions generals del 1979 van ser semblants a les anteriors (Ministerio del Interior, s.d.), i no va ser fins a les eleccions generals del 1982 que sorgeix el **bipartidisme** que durarà fins al 2015: el PSOE i l'AP (Alianza Popular, a partir del 1989 anomenat Partido Popular). En aquest període s'observa que el PSOE aconsegueix formar govern durant sis legislatures (1982, 1986, 1989, 1993, 2004 i

2008) i la banda popular (AP i després PP) durant tres legislatures (1996, 2000 i 2011). Destaca que de les 10 legislatures comentades, només en dues d'elles (1993 i 1996) ha calgut la coalició amb un altre partit majoritari (en ambdós casos amb CiU (Convergència i Unió)) per aconseguir majoria absoluta, la qual cosa fa visible la presència del bipartidisme d'esquerres i dretes. També cal mencionar que en diverses ocasions s'ha hagut de convocar **eleccions anticipades** (1982, 1989, 1996 i 2011) causades per la impossibilitat de governar (dificultats entre els membres del partit, desacords entre el Govern i els sindicats majoritaris, trencament del pacte de legislatura, etc.) (Ministerio del Interior, s.d.).

A partir del 2015, l'aparició de Ciudadanos (liderat per Albert Rivera) i Podemos (liderat per Pablo Iglesias) denoten la fi del bipartidisme i l'aparició d'**heterogeneïtat d'idees amb representació al Parlament** que provoquen la dificultat per governar de manera continuada (Dirección General de Política Interior, 2017). De fet, a les eleccions generals del 2015 cap dels partits polítics van aconseguir majoria absoluta ni pactar amb altres partits. El PP va ser el partit més votat amb 123 diputats al Congrés, seguit del PSOE amb 90, Podemos amb 42 i C's amb 40. El PP va aconseguir l'ajuda de C's, però no era suficient per governar. El PSOE es va negar a pactar amb el PP i el que va intentar va ser negociar amb la resta. Tanmateix, Podemos va presentar una sèrie de condicions per pactar, entre les quals es trobava la possibilitat de convocar el referèndum per la independència de Catalunya (Canal Historia, s.d.). Aquesta condició no va ser aprovada per cap partit polític, pel que tampoc es va aconseguir cap pacte. Després de tres rondes de consultes realitzades pel Rei als principals partits polítics i dos propostes com a candidats a la presidència del Govern sense suports necessaris, el 3 de maig es van dissoldre dels Corts Generals i es van convocar noves eleccions pel 26 de juny del 2016 (Ministerio del Interior, s.d.).

A les **eleccions generals del 2016**, el partit polític més votat va ser el PP amb 137 escons, seguit del PSOE amb 85, Podemos amb 45 i C's amb 32. El Partit Popular va obtenir majoria simple al Congrés i absoluta al Senat, i en una segona votació

d'investidura el 29 d'octubre del 2016, Mariano Rajoy va ser nomenat president del Govern (Ministerio del Interior, s.d.). Això va ser amb el suport de C's entre d'altres i de l'abstenció de la majoria dels diputats del PSOE. Tanmateix, al juny del 2018, al Govern li va ser retirada la confiança del Congrés mitjançant una **moció de censura**, el que va treure del govern al PP i va investir a Pedro Sánchez com a nou president (juny del 2018). Aquesta moció va ser la segona de la legislatura (la primera va ser registrada per Podemos, però va fracassar) i va ser causada quan l'Audiència Nacional va sentenciar que el PP s'havia beneficiat de l'esquema de soborns il·legals per contractes del cas Gürtel (Rico, 2019).

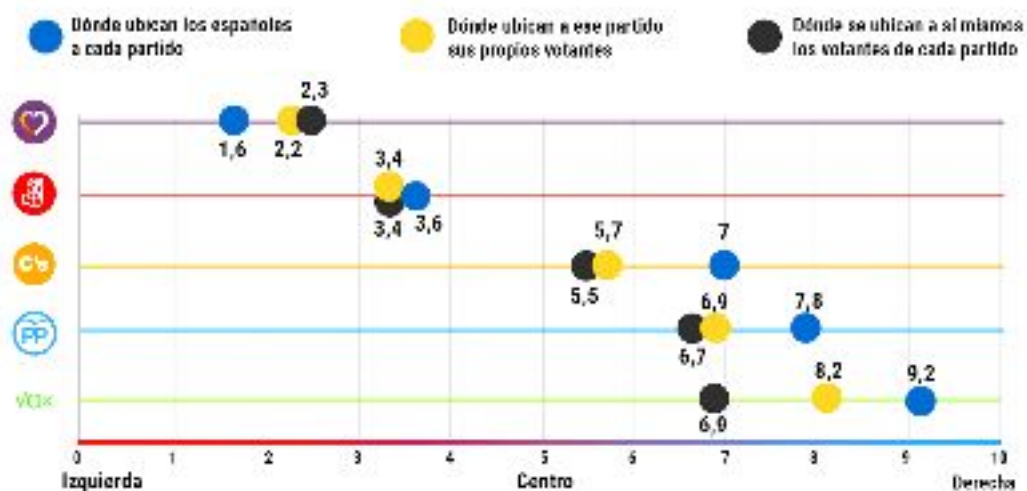
A tancament d'aquest marc teòric, el 13 de febrer del 2019, el Govern de Sánchez va perdre la votació dels pressupostos i, a causa de la impossibilitat d'aplicar reformes, el President va anunciar una **convocatòria d'eleccions generals el 28 d'abril del 2019** (Ministerio del Interior, s.d.).

Segons un sondeig del GESOP (Rico, 2019), els nous partits de dretes (C's i VOX) li prenen la força al PP; per una altra banda, el PSOE segueix guanyant les eleccions, però la caiguda de Podemos li complica la governabilitat.

En el següent espectre polític (Prieto, 2019) podem veure la relació i el posicionament ideològic dels partits polítics principals¹:

¹ És un estudi de 1800 entrevistes a ciutadans de 16 anys o més amb dret a vot a qualsevol municipi d'Espanya entre el 24 i el 31 de desembre del 2018, elaborat per SocioMétrica pel diari El Español.

Posicionamiento ideológico de cada partido según los votantes

Fuente: Sociómetro - EL ESPAÑOL - Gráficos: Jessica A.

EL ESPAÑOL

Figura 2. Gràfic sobre el posicionament ideològic de cada partit segons els votants.

Font: Jessica A. (2019).

Segons aquest estudi, el 75% dels espanyols veuen a Vox d'extrema dreta i el 50% a Podemos d'extrema esquerra. Afegir que els votants de Vox es consideren a ells mateixos en el mateix punt ideològic que els del PP (dreta moderada) (Prieto, 2019).

Segons **Juan Carlos Cuevas Lanchares** (2015) resumeix que les diferències entre esquerra i dreta "segueixen girant al voltant de la noció d'igualtat". En la seva opinió, l'esquerra es defineix com defensora del canvi polític i social enfront d'una dreta que, gestionant el present, es presenta com la ideologia més estable i conservadora. Al mig, el condicionat centre que tendeix a ser vist com un lloc de trobada de punts de vista contraposats ideològicament, un lloc de moderació i indefinició (Carretero, 2015).

La majoria de polítics solen fugir de les etiquetes d'esquerra i dreta i tendeixen a situar-se al centre. Ho fan, segons els experts, perquè és l'espai en el qual estan la majoria dels votants i, per tant, és el lloc més disputat per guanyar unes eleccions (Carretero, 2015). Tanmateix, en els últims sondejos del CIS (2018), Espanya segueix sent d'esquerres, però **tendeix al centre** (Llanderas i Colomé, 2018).

Des del 2016, la Presidenta del Congrés és Ana Pastor (PP) i és que el PP és el partit amb més representació al Congrés (137 escons), seguit del PSOE amb 85 escons, de Podemos amb 45, i de C's amb 32 escons. Una de les novetats més rellevants del resultat electoral de les eleccions del 2015 i del 2016 ha sigut el dràstic descens de la representació dels dos principals partits (PP i PSOE) en el Congrés, conseqüència d'un debilitament del bipartidisme (Ministerio del Interior, s.d.).

Des del 2011 el President del Senat és Pío García-Escudero (PP). I és a causa d'aquest **sistema majoritari simple**, de vot limitat, que el Senat ha estat compost per un nombre menor de partits que el Congrés. Entre ells, en aquestes últimes eleccions destaquen el PP amb 130 escons, el PSOE amb 43, ERC-CATSI amb 10 i Podemos-IU amb 8 escons (Ministerio del Interior, s.d.).

Actualment la situació política i social del país és convulsa i inestable, però és l'evolució d'una dictadura amb un partit al poder, al bipartidisme que ha predominat fins ara, al sorgiment d'una **representació plural d'idees** (Rico, 2019).

Si parlem de participació electoral, a l'informe (Dirección General de Política Interior, 2017) es mostra que **la participació a Espanya ha seguit una tendència descendent**, tendència que s'ha accentuat especialment en les últimes tres eleccions generals, cap de les quals ha assolit una participació del 70%. El descens de la taxa de participació normalment significa que disminueixen els votants, tanmateix des del 1977 el cens electoral a Espanya no ha deixat d'augmentar (Dirección General de Política Interior, 2017).

A més, a mode de resum del baròmetre del CIS del desembre del 2018, s'observa que els ciutadans consideren que la situació política és pitjor (39,6%) o igual (47,9%) que l'any passat, i dolenta (40%) o molt dolenta (34%) en general. També la majoria pensen que l'atur (36,1%), els polítics i les polítiques en general (14,8%) i la corrupció i el frau són el principal problema del país. Cal saber que un 49% dels enquestats no simpatitzen amb cap partit polític.

El fet de les **Comunitats Autònomes** fa que el comportament electoral dels espanyols no sigui homogeni i variï constantment d'un a un altre territori (Dirección General de Política Interior, 2017).

Dins de Catalunya es troben quatre províncies: Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona. Badalona es troba en la **província de Barcelona**, pel qual serà aquesta la que s'usarà per analitzar les eleccions generals i autonòmiques.

Els gràfics i taules de l'informe (Dirección General de Política Interior, 2017) mostren la participació electoral per comunitat autònoma i tipus d'elecció, i en ells s'observen diferents pautes de comportament electoral. De forma genèrica es poden afirmar que en les comunitats autònomes hi ha tres nivells de participació: les eleccions generals estarien en el primer, ja que són les més participatives, les eleccions autonòmiques i locals en el segon, i les eleccions europees en el tercer i més baix nivell de participació (Dirección General de Política Interior, 2017).

A Catalunya tradicionalment es repetien els tres nivells de participació que es donen en les altres comunitats, encara que **a partir del 2012** la situació participativa ha canviat; **la mobilització en les eleccions autonòmiques ha augmentat**, arribant als seus màxims històrics i superant en gran diferència el nivell participatiu tant de les generals com de les locals (Dirección General de Política Interior, 2017).

A més, si parlem d'abstencions, Catalunya té una taxa elevada d'abstencions, amb un 36,6%. Tot i això, encara no és la més alta, sent Melilla (52,4%), Ceuta (49,3%), Galícia (41,2%) i Canàries (40,9%) els territoris amb més abstencions. La taxa més reduïda és a la Comunitat Valenciana (27,6%), Castilla-La Mancha (28,2%) i la Comunitat de Madrid (29,2%) (Dirección General de Política Interior, 2017).

El canvi polític que s'ha produït en les últimes legislatures ha suposat que en el 2015 el **PP** i el **PSOE** només fossin els partits més votats en 44 circumscripcions, i en el 2016 en 45, **per sota** en ambdues ocasions **del seu mínim històric** (Dirección General de Política Interior, 2017).

Però aquest canvi ha afectat més clarament als partits nacionalistes que guanyaven les eleccions en el País Basc i Catalunya. Els partits més votats en el 2015 i el 2016, en totes les províncies que integren aquestes dues comunitats autònomes, han sigut formacions que mai abans havien concurrit per aquestes províncies. **Podemos** ha guanyat les dues últimes eleccions generals en les tres províncies basques, i també en Barcelona i Tarragona (En Comú Podem), que eren les dos circumscripcions catalanes en les quals amb freqüència guanyava el PSOE les eleccions generals. A Girona i Lleida va ser **Democràcia i Llibertat** (precedent de l'antiga Convergència Democràtica de Catalunya, escindida de CiU) la formació política que va guanyar en el 2015, mentre que en el 2016 **ERC** (Esquerra Republicana de Catalunya) es va convertir en el partit més votat (Dirección General de Política Interior, 2017).

A l'observar els resultats d'aquestes eleccions en el conjunt d'Espanya, es constata que les diferències entre el resultat del 2016 i el del 2015 han sigut relativament petites, ja que només van passar sis mesos. En canvi, si comparem els resultats del 2011 amb els del 2015, s'observa un **descens electoral pronunciat**, que va afectar a la quasi totalitat **dels partits polítics tradicionals** amb representació al Congrés dels Diputats, tant de l'àmbit nacional com autonòmic. I aquest descens electoral no va suposar un augment de l'abstenció, sinó que, mentre els partits tradicionals d'àmbit nacional van perdre quasi 7 milions de vots, els nous partits van obtenir 8,6 milions de vots que no tenien fins a aquest moment: Ciudadanos aconseguí el 42% d'aquests nous suports, Podemos el 37%; En Comú l'11%, Compromís-Podemos el 6%, i en Marea el 5% (Dirección General de Política Interior, 2017).

Les eleccions del 2016 han sigut les úniques 'repetides' o, més precisament, **celebrades per la impossibilitat d'investir a un president del govern** després de les eleccions prèvies. Les eleccions del 2015 van ser de les més canviants d'Espanya des del 1977, ja que més d'un terç dels vots van ser per partits que

dos anys abans no existien com a forces polítiques nacionals (Dirección General de Política Interior, 2017).

Catalunya

Catalunya és una Comunitat Autònoma situada al nord-est d'Espanya, amb capital a Barcelona, 36.011 km² i uns límits establerts al s. XIII als Pirineus i als estanys de Leucata al nord; al riu Sena al sud i al riu Cinca a l'oest (Álvarez et al., 2016).

Les institucions de l'autogovern de Catalunya són les següents (Álvarez et al., 2016):

- El **Parlament de Catalunya** (poder legislatiu), que s'encarrega de redactar i aprovar les lleis, aprovar els pressupostos de la Generalitat i controlar l'acció de govern.
- El **govern de la Generalitat** (poder executiu), compost pel President (escollit pel Parlament i nomenat pel Rei), que ha de dirigir i coordinar l'acció del govern, i els Consellers, que han d'aplicar les lleis, elaborar els pressupostos, proposar avantprojectes de llei i executar el programa de govern.
- El **Tribunal Superior de Justícia de Catalunya** (poder judicial), que vetlla per la correcta aplicació de les lleis i sanciona el seu incompliment.

Altres institucions són el **Consell de Garanties Estatutàries**, que supervisa que les lleis s'adeqüin a la Constitució i a l'Estatut; el **Síndic de Greuges**, que garanteix el dret de tothom a una bona administració i a atendre les queixes; la **Sindicatura de Comptes**, que fiscalitza la gestió econòmica i financera de les entitats públiques, i el **Consell Audiovisual de Catalunya**, que vetlla pel respecte dels drets i llibertats dels ciutadans en l'àmbit audiovisual (Álvarez et al., 2016).

Per dur a terme totes les competències, la Generalitat disposa de taxes i impostos propis, però fonamentalment el seu pressupost procedeix de les transferències que li cedeix l'Estat en funció dels serveis i de les competències que li han estat traspasades (Álvarez et al., 2016).

El model d'organització política català actual cal resseguir-lo en tres moments (Bofarull, 2015):

- **Estatut del 1932:** durant la Segona República Espanyola (1931-39), la Constitució del 1931 va reconèixer un govern autonòmic per Catalunya, la Generalitat. L'Estatut definia Catalunya com una regió autònoma dins de l'Estat espanyol, considerava el castellà i el català idiomes oficials i concedia plenes competències en dret civil i règim administratiu.
- **Estatut del 1979:** amb la transició política i gràcies a les pressions de l'Assemblea de Parlamentaris Catalans (1977) va ser aprovat l'estatut que reconeixia Catalunya com una nacionalitat i a la Generalitat com una institució política d'autogovern. El català, juntament amb el castellà, adquiria caràcter d'idioma oficial. L'Estatut dotava a la Generalitat d'àmplies competències.
- **Reforma estatutària del 2003.** El nou estatut va ser aprovat el 2006, però el Partit Popular va fer un recurs d'inconstitucionalitat que finalment va ser aprovat pel Tribunal Constitucional (28/06/2010). Malgrat la sentència del constitucional, l'Estatut del 2006, amb retallades, segueix vigent en espera de la resolució dels recursos presentats per la Generalitat. Així i tot, l'Estatut va patir dues retallades importants en la seva tramitació a les Corts (2006) sota el govern de Rodríguez Zapatero:
 - **El concepte de nació**, relegat al Preàmbul de l'Estatut, sense validesa jurídica, mentre l'article 1 segueix definint Catalunya com a una nacionalitat.
 - **El finançament**, que va quedar resolt amb una negociació entre Rodríguez Zapatero i aleshores el líder de l'oposició a Catalunya, Artur Mas (del 33% al 50% del IRPF; del 40% al 58% dels impostos especials, i del 35% al 50% de l'IVA).

L'any 2010 el Tribunal Constitucional va retallar 14 articles i 27 van ser reinterpretats, en el que s'ha definit des de Catalunya com un atac a la sobirania del

poble català. Les contínues polítiques centralitzadores i anticatalanistes dels successius governs espanyols han augmentat considerablement el **sentiment independentista** entre la població (Bofarull, 2015).

Les **manifestacions populars a favor de la independència** van augmentar considerablement, amb milers de persones demanant la independència de Catalunya o la Via Catalana; la gran eclosió la trobem l'11 de setembre (Dia de Catalunya) del 2012 amb una gran manifestació independentista, i els dos anys següents amb una cadena humana de 400 km en la qual van participar al voltant de dos milions de persones i que van unir el nord i el sud de Catalunya (2013), i la formació d'una V en dues de les principals avingudes de Barcelona (2014) (Bofarull, 2015).

El 27 de setembre del 2014 el president de la Generalitat de Catalunya, Artur Mas, va firmar el decret de convocatòria de la **Consulta sobre el futur polític de Catalunya**, però el govern de Mariano Rajoy va presentar un recurs al Tribunal Constitucional que es va admetre i que suspenia el decret de la Llei de Consultes de Catalunya. Tanmateix, el 9 de novembre es va celebrar el procés participatiu sobre el futur polític de Catalunya amb la col·laboració de més de 40.000 voluntaris/es. La participació va ser del 41% del cens i va guanyar amb un 80% el Sí-Sí, és a dir, l'opció a favor de la independència (Bofarull, 2015).

El 25 de novembre del 2014, quatre dies després que la fiscalia presentés una querella contra Artur Mas, el president va presentar el seu pla per aconseguir la **independència de Catalunya en 18 mesos**, i el 14 de gener del 2015 va convocar eleccions autonòmiques anticipades pel 27 de setembre. En aquest moment, la coalició de Convergència Democràtica de Catalunya (CDC) es va trencar per dissidències sobre el futur de Catalunya i, en trencar-se, es va crear una nova coalició (CiU i ERC com a principals) anomenada '**Junts pel Sí**', a favor de la independència. Aquest partit va ser el més votat a les eleccions del 2015, que sumats amb la CUP (Candidatura d'Unitat Popular) suposaven la majoria absoluta al

Parlament. Tanmateix, la CUP va posar com a condició que JxSí proposés un altre candidat per la investidura. Al gener del 2016 Artur Mas va renunciar a la investidura i el va substituir Carles Puigdemont, que sí que va rebre el vot favorable per part de la CUP (Bofarull, 2015).

El nou president de la Generalitat va proposar la celebració d'un **referèndum d'autodeterminació l'1 d'octubre del 2017**, proposta aprovada al setembre del 2017 pel Parlament de Catalunya entre les protestes dels grups en contra (C's, PSC i PP), que consideraven la llei contrària a l'Estatut i a la Constitució, pel que van abandonar el Ple en el moment de la votació (Canal Historia, s.d.).

A pesar dels recursos i les mesures preses pel govern, el referèndum es va celebrar, encara que sense cap tipus de garanties. En les primeres hores els guàrdies civils i policies nacionals van intervenir en diversos col·legis electorals per intentar impedir la votació i les imatges de les càrregues policials van ser difoses arreu del món. Cinc dies més tard, la Generalitat va donar els resultats, sense ser verificats per cap òrgan independent: amb una participació del 43%, el 90% va votar a favor de la independència (Canal Historia, s.d.).

El 27 d'octubre, Carles Puigdemont va anunciar al ple del Parlament la **independència de Catalunya com a república**. Segons més tard el govern de Rajoy (PP) va aplicar **l'article 155 de la Constitució**, el que suposava la suspensió de l'autonomia. Mariano Rajoy, assumint les competències de president de la Generalitat, va dissoldre el govern de la Generalitat i convocar eleccions al Parlament de Catalunya pel 21 de desembre. Poc després, la Fiscalia General de l'Estat presentava una querrela davant de l'Audiència Nacional contra Puigdemont i tots els seus consellers/es, i contra la presidenta del Parlament Carme Forcadell i els membres de la mesa (Canal Historia, s.d.).

El diumenge 29 d'octubre Carles Puigdemont i quatre consellers més marxaven a Brussel·les per evitar comparèixer a l'Audiència Nacional, mentre l'exvicepresident Oriol Junqueras i la resta de consellers es van presentar. La jutgessa Carmen

Lamela, després de prendre's declaració, va decidir l'ingrés de tots ells/es a presó incondicional (excepte per l'exconseller Santi Vila, que va poder sortir després d'una fiança). A tancament d'aquest marc teòric, el Tribunal Supremo ha començat el **judici al 'procés'** (12/02/2019), del qual encara no tenim els resultats (Canal Historia, s.d.).

Eleccions autonòmiques

Pel que fa a les eleccions autonòmiques, Catalunya ha convocat la seva ciutadania fins a 12 vegades per escollir els seus representants al Parlament de Catalunya. Els resultats de les eleccions fins al 2014 han donat la victòria a **Convergència i Unió**, en escons, i han permès que el seu candidat, Jordi Pujol, fos investit president de la Generalitat per un període de 23 anys (Ministerio del Interior, s.d.).

En les dues legislatures del 2003 i el 2006 però, el Partit dels Socialistes de Catalunya va aconseguir aglutinar prou suports en els debats d'investidura per accedir al govern, tot i no haver guanyat les eleccions, sent Pasqual Maragall i José Montilla, respectivament, els Presidents (Ministerio del Interior, s.d.).

En les eleccions del 2010, 2012 i 2015, amb el moviment independentista cada vegada amb més força, **Artur Mas** amb Convergència i Unió i després amb una coalició anomenada JxSí (CDC, ERC, DC, MES, RI i CatSí) van guanyar les eleccions. A les eleccions del 2015 però, **Carles Puigdemont**, que va ser el substitut d'Artur Mas (Ministerio del Interior, s.d.).

El 27 d'octubre el president del Govern Mariano Rajoy va anunciar la dissolució del Parlament de Catalunya i la convocatòria d'eleccions autonòmiques pel dijous 21 de desembre del 2017. La convocatòria d'eleccions va tenir lloc després que el Senat aprovés per majoria absoluta les mesures d'aplicació de l'article 155 de la Constitució espanyola a la comunitat autònoma de Catalunya, remeses pel Govern d'Espanya, a causa de la declaració d'independència aprovada mitjançant

votacions en el Ple del Parlament de Catalunya i congelada segons més tard (Ministerio del Interior, s.d.).

A les **eleccions del 2017** Ciutadans va ser la força més votada (36 escons), però els partits independentistes (Junts per Catalunya, ERC i la CUP) van aconseguir la majoria absoluta quan van sumar 70 escons. El nou Parlament es va constituir el 17 de gener del 2018, amb **Roger Torrent** (ERC) com a nou president, però no va ser fins al 14 de maig que es va investir com a president de la Generalitat a **Joaquim Torra** (Junts per Catalunya), a causa de dissidències amb la jurisdicció (Ministerio del Interior, s.d.).

Badalona

Badalona com a municipi s'organitza a partir d'un Ajuntament. Hi ha un grup de competències i serveis que es donen per igual a tots els municipis, a partir d'aquí la resta depèn del tamany de la població, però bàsicament s'encarreguen de la seguretat i l'ordre públic del municipi (Gobierno de España, s.d.).

L'organització de Badalona com a municipi es regeix, primerament, d'un **cartipàs**, una agrupació de decrets i/o resolucions que articulen mesures organitzatives que, a l'inici del mandat, determinen les característiques pròpies de l'organització i funcionament de la Corporació municipal (Ajuntament de Badalona, 2018).

Qui du a terme el cartipàs és el **Ple**, l'òrgan municipal constituït per tots els/les regidorxs agrupats en grups municipals i sota la presidència de l'alcalde/essa. Es reuneix com a mínim un cop al mes en sessió pública. Té facultats polítiques, normatives, econòmiques i institucionals. Controla i fiscalitza l'actuació de l'alcalde/essa, pot nomenar-lo o substituir-lo mitjançant una moció de censura (Ajuntament de Badalona, 2018).

Per últim trobem la **Junta de Govern**, integrada per l'alcalde o alcaldessa i un nombre no superior al terç del nombre legal d'aquests, nomenats i separats lliurement per l'alcalde o alcaldessa. Aquests se'ls nomena tinents d'alcalde.

Correspon a la Junta de Govern l'assistència a l'alcalde o alcaldessa en l'exercici de les seves atribucions, les que li delegui l'alcaldia o un altre òrgan municipal i les que li atribueixen les lleis (Ajuntament de Badalona, 2018). Actualment, aquest és l'organigrama de l'Ajuntament de Badalona (2018) (vegeu annex 2):

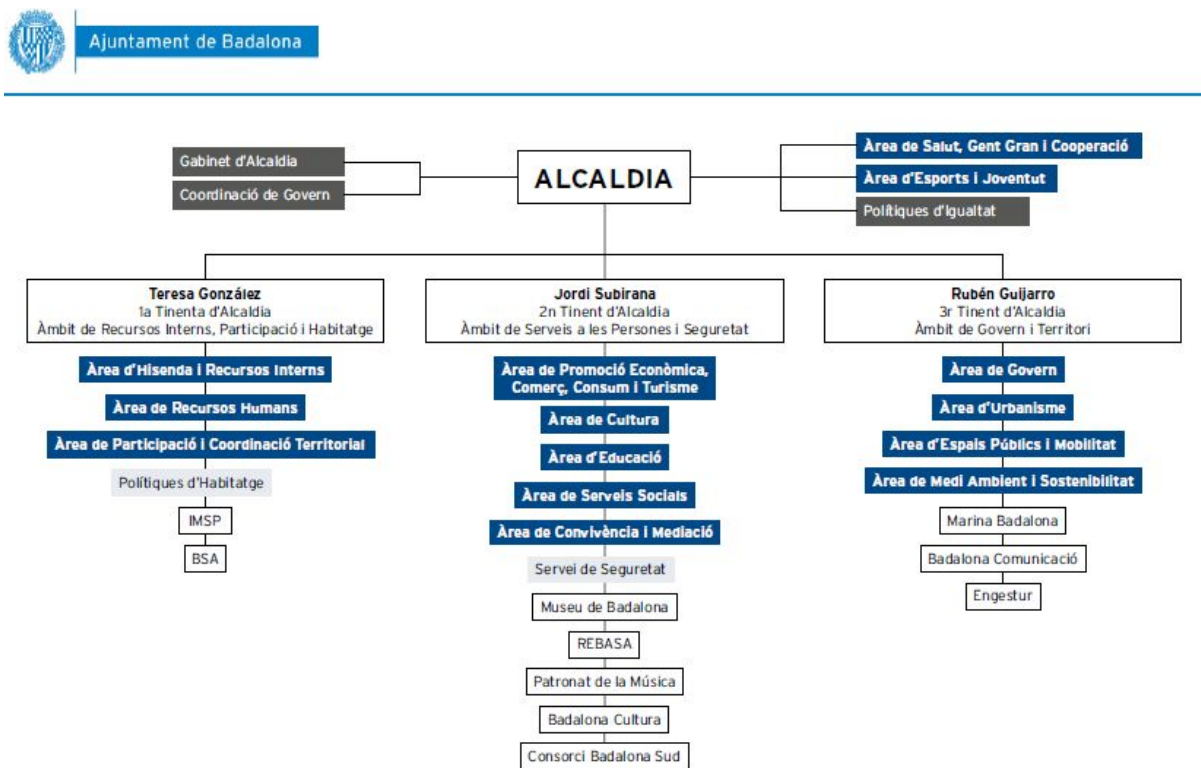

Figura 3. Organigrama de l'Ajuntament. Font: Ajuntament de Badalona (2018).

A més, Badalona es divideix en sis districtes i cada districte li pertoca a una figura política (vegeu annex 2) (Ajuntament de Badalona, 2018).

En tant que **participació ciutadana**, existeixen diferents òrgans de participació: el WhatsApp de l'alcalde, processos participatius, l'Audiència pública, la bústia de queixes i suggeriments, els Consells d'entitats, les cartes als regidors, el Ple municipal, les entitats o les oficines municipals de districte. Tots ells amb caràcter consultiu, d'informe preceptiu, de formulació de propostes i suggeriments (Ajuntament de Badalona, 2018).

Eleccions municipals

Des de l'any 1979, a la fi de la transició espanyola, s'han realitzat eleccions municipals democràtiques a Badalona. Des de les primeres eleccions fins al 2007, sempre hi ha hagut tres forces predominants: el **PSUC** (Partit Socialista Unificat de Catalunya), el **PSC** (Partit dels Socialistes de Catalunya) i el **CiU** (Convergència i Unió). Només la primera legislatura la va guanyar el PSUC amb Màrius Díaz i Bielsa com a alcalde, a partir del 1983 fins al 2007 ha sigut el **PSC** qui ha governat, primer amb Joan Blanch i Rodríguez i després amb Maite Arqué i Ferrer (Ministerio del Interior, s.d.).

Al 1991 però, la immigració comença a augmentar i el **PP** (Partit Popular) amb Xavier García Albiol com a cap de llista comencen a agafar força, mentre que CiU no para de perdre suport. El 2011 el PP aconsegueix arribar al poder, la qual cosa genera grans tensions, ja que sempre havia governat una ideologia d'esquerres (ACN Badalona, 2008).

En les eleccions municipals del 2015, tot i que el PP va obtenir un 34,21% dels vots (la xifra més alta), va ser **Guanyem Badalona en Comú**, amb Maria Dolors Sabater i Puig com a cap de llista, qui va aconseguir arribar al poder, gràcies a una coalició amb el PSC i l'ERC (Esquerra Republicana de Catalunya) (Ministerio del Interior, s.d.). L'octubre del 2017, la regidora Conxita Botey Teruel es va donar de baixa del PSC després dels fets de l'1 d'octubre passant així a ser regidora no adscrita (López, 2017). També al 2018, es va substituir a Dolors Sabater (Guanyem Badalona en Comú) per Àlex Pastor (PSC), a partir d'una **moció de censura** amb 14 vots a favor (PP, PSC i C's) (Alós, 2018). A tancament d'aquest marc teòric, el 26 de maig del 2019 es duen a terme les pròximes eleccions locals, on el PP, el PSC i la Badalona Valenta (ERC i Guanyem Badalona) són les principals forces polítiques (Cols, 2019).

2. Sistema educatiu

Coneixement polític dels i les joves

Segons la **RAE** (2018), la política és una “*activitat del ciutadà quan intervé en els assumptes públics amb la seva opinió, amb el seu vot, o de qualsevol altra forma*”.

Un ciutadà és “*una persona considerada com a membre d'un Estat titular de drets civils i polítics, sotmès a les seves lleis*” (RAE, 2018). Poden votar amb caràcter general els ciutadans espanyols (consultar eleccions europees i municipals) majors d'edat (18 anys), als quals no els hagin tret el dret a vot (Ministerio de Interior, s.d.).

L'edat és un estat o qualitat física de la persona que es troba en avanç constant. Aquesta edat es troba directament relacionada amb la determinació de la capacitat d'obrar de les persones (InformaJoven, 2018). Els ordenaments jurídics estableixen un límit d'edat (majoria d'edat), que determina el pas de la incapacitat general de la persona a la seva capacitat d'obrar plena. Segons la Constitució del 78, els espanyols són majors d'edat als divuit anys (art. 12).

En un estudi d'**Injuve** (Institut de la Joventut) realitzat del 19 d'abril al 4 de maig del 2017, d'àmbit nacional i amb una mostra de joves d'entre 15 i 29 anys, es van analitzar les opinions de la gent jove en relació a la participació i la cultura política (vegeu annex 4).

En aquest sentit, l'interès per la política ha sigut utilitzat com un indicador tradicional a escala social. Actualment, al voltant d'un terç (37%) dels joves espanyols declaren mostrar molt o bastant interès per les qüestions polítiques. Al 39% dels joves li interessa poc la política i al 23% no li interessa res. Les dades de l'estudi mostren que **a major nivell formatiu, major interès per la política** (Injuve, 2017) (vegeu annex 4).

Des d'un punt de vista sociològic, l'estudi pregunta pel sentiment que els inspira la política. La majoria dels joves menciona la paraula '**desconfiança**' (48%). Seguides

amb distància pels termes 'irritació' (17%) i 'interés' (12%) (Injuve, 2017) (vegeu annex 4).

El funcionament de la democràcia a Espanya, segons l'opinió dels joves, mereix una puntuació inferior a l'aprovat (4,18). Així mateix, aquells que puntuen més alt, s'autoubiquen ideològicament al centredreta (Injuve, 2017) (vegeu annex 4).

Les institucions espanyoles que més confiança susciten als joves, i les úniques que aconseguen l'aprovat, són l'Exèrcit i les Forces Armades (del 0 al 10, obtenen un 6,3 de mitja). Seguides dels **mitjans de comunicació** (6,1) i les ONGs (5,8). És destacable advertir la relació inversament proporcional entre la percepció de poder (Govern amb un 38% i partits polítics amb un 36%) i el nivell de confiança d'aquestes institucions (Injuve, 2017) (vegeu annex 4).

Quatre de cada deu joves espanyols (41%) consideren que la societat en la qual viuen necessita **reformes profundes** i un terç (32%) opina que aquesta ha de canviar radicalment. Aquestes postures han estat les que més han canviat respecte a anys anteriors. Els problemes relacionats amb el treball són els que més preocupen als joves d'Espanya, seguit del segon gran bloc temàtic: l'Educació; el 20% creu que és el principal. En el sondeig es refereixen tant al sistema educatiu com a l'educació en general (vegeu annex 4) (Injuve, 2017).

Un dels principals reptes que hem d'afrontar com a societat en relació a l'actual sistema (polític, econòmic, social i cultural) és **revisar el paper i funció de l'escola** com a espai òptim per a la formació de les i els joves com a subjectes polítics (Egea et al., 2014).

Organització

El sistema educatiu a Espanya comprèn (vegeu annex 3) (Ministerio de Educación y Formación Profesional, 2018):

- Les administracions educatives, els professionals de l'educació i altres agents, públics i privats, que desenvolupen funcions de regulació, de

finançament o de prestació de serveis per l'exercici del Dret a l'educació contingut en la Constitució espanyola del 1978.

- Els titulars del Dret a l'educació.
- El conjunt de les relacions, estructures, mesures i accions que s'implementen per prestar-lo.

El 2013 es va aprovar la **Llei Orgànica per la Millora de la Qualitat Educativa** (LOMCE) (Cortes Generales), que modifica la Llei Orgànica d'Educació (LOE) vigent des del 2006. La seva implantació va finalitzar en el curs 2016/17.

Les principals característiques del sistema educatiu actual són (Ministerio de Educación y Formación Profesional, 2018):

- **Descentralització:** les competències educatives es reparteixen entre l'administració general de l'Estat (Ministeri d'Educació i Formació Professional) i les administracions de les comunitats autònomes (Conselleries o Departaments d'Educació).
- **Autonomia** pedagògica, organitzativa i de gestió dels recursos dels centres educatius.
- **Participació de la comunitat educativa** en l'organització, govern, funcionament i avaluació dels centres.

Entre els objectius de la reforma educativa es troba el següent: *preparar l'alumnat per l'exercici de la ciutadania i per la participació activa en la vida econòmica, social i cultural, amb actitud crítica i responsable i amb capacitat d'adaptació a les situacions canviants de la societat del coneixement* (Cortes Generales, 2013).

S'observa l'aplicació d'aquest objectiu a l'Educació Primària (dels 6 als 12 anys) i a l'Educació Secundària Obligatoria (del 12 als 16 anys), que conformen l'ensenyament bàsic, obligatori i gratuït del sistema educatiu.

- **Les competències bàsiques de l'àmbit de coneixement del medi d'Educació Primària** (Departament d'Ensenyament, 2015): es divideix en cinc competències bàsiques, de les quals destaca la tercera: *Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic*. Dins la competència es troba la *dimensió ciutadania*, en la qual hi ha aquestes subcompetències:
 - Competència 11. Adoptar hàbits sobre l'adquisició i ús de béns i serveis, amb coneixements científics i socials per esdevenir un consumidor responsable.
 - Competència 12. Participar en la vida col·lectiva a partir de valors democràtics, per millorar la convivència i per afavorir un entorn més just i solidari.
 - Competència 13. Valorar el sistema democràtic partint del coneixement dels sistemes polítics per esdevenir futurs ciutadans crítics.
- **Les competències bàsiques de l'àmbit social d'Educació Secundària Obligatòria** (Departament d'Ensenyament, 2015): entre les competències bàsiques de l'àmbit social es troba la *dimensió ciutadania*, que té les següents subcompetències:
 - Competència 11. Formar-se un criteri propi sobre problemes socials rellevants per desenvolupar un pensament crític.
 - Competència 12. Participar activament i de manera compromesa en projectes per exercir drets, deures i responsabilitats propis d'una societat democràtica.
 - Competència 13. Pronunciar-se i comprometre's en la defensa de la justícia, la llibertat i la igualtat entre homes i dones.

“L'Educació és la porta obligada a la realització personal i al progrés col·lectiu. És la clau de les oportunitats per superar les desigualtats i per descobrir i aprofitar tots els talents de la societat” (Parlament de Catalunya, 2009).

Tanmateix, en un estudi titulat “La medición del conocimiento político en España: problemas y consecuencias para el caso de las diferencias de género” (2014) de Mónica Ferrín i Marta Fraile, es confirma “el que les investigacions prèvies han conclòs”, i és que a Espanya **els nivells de coneixement polític són baixos**; es tracta d'un recurs desigualment distribuït entre els ciutadans: **saben més de política aquells que tenen major nivell educatiu**, i aquells amb més recursos socioeconòmics i cognitius i, en particular, els homes.

Perquè les persones puguin construir i mantenir al llarg de la seva vida la seva condició política, han de tenir les oportunitats d'aprenentatge que contribueixin a la seva formació com a subjecte polític i tot el que significa en la seva pràctica diària (Egea et al., 2014).

3. Mitjans de comunicació

Segons l'estudi d'Injuve (2017), una altra influència per l'interès polític dels i les joves són les converses polítiques a la infància/adolescència. La majoria assenyala que durant la seva infància o adolescència era habitual parlar de política a casa amb molta freqüència (24%) o de vegades (30%). Al contrari, un 28% afirma que es parlava amb poca freqüència i un 17% quasi mai. L'anàlisi revela que el nivell d'estudis és una variable clau: set de cada deu joves amb estudis superiors parlaven de política durant la seva infància o adolescència (vegeu annex 4).

Tanmateix, les eines que més utilitzen els joves per informar-se de l'actualitat són els **mitjans tradicionals**, com la televisió, la premsa o la ràdio, **però sobretot Internet** (Injuve, 2017) (vegeu annex 4). Aquestes són les característiques principals dels mitjans de comunicació:

- **Televisió:** és un sistema de transmissió d'imatges en moviment. Barreja so i imatge, pel que els missatges impacten i persuadeixen als receptors de manera ràpida. Es garanteix amplia cobertura, tot i que els costos absoluts són elevats, la saturació publicitària és alta i la segmentació és baixa (PortalEducativo, s.d.).
- **Premsa diària:** mitjà de comunicació imprès. Són els diaris o revistes de publicació diària regular, que contenen temes de distintes matèries; a més, es caracteritzen per la forma com entreguen la informació. En aquest mitjà es requereix la participació del lector (acte voluntari), exclusivitat de l'acte de lectura, permanència, i capacitat de comunicar arguments i detalls. És un mitjà associat a la notícia mesurable. També és flexible i ofereix una bona cobertura de mercats locals, acceptabilitat i credibilitat alta. Generalment, el temps de vida útil és curt i la reproducció no classifica el tipus de lectors ni els nivells dels grups socioeconòmics (PortalEducativo, s.d.).
- **Ràdio:** sistema de transmissió de missatges orals. Els missatges es difonen per mitjà d'ones hertzianes i poden recórrer varies distàncies en un lapse de

temps curt. El seu mode de transmissió és simultani i volàtil. Permet la participació del públic i és compatible amb una altra activitat. L'acceptació local és bastant alta i ofereix molts avantatges: és econòmic comparat amb els mitjans impresos i televisius i s'adapta amb facilitat a qualsevol canvi (PortalEducativo, s.d.).

- **Internet:** és una xarxa de xarxes, en la qual la informació està estructurada i organitzada per temes i àrees. Així els buscadors faciliten el treball a l'entrega i interpretació de la informació. La selecció és bastant alta, a menor preu amb un impacte en l'audiència immediat. Igualment, el públic és petit, l'impacte és relativament baix i el públic pot controlar l'exposició (PortalEducativo, s.d.).

El món dels mitjans està en constant transformació. Cada dia apareixen i desapareixen suports i canvien els seus continguts i estructures empresarials i publicitàries. La novena edició del Mapa de Mitjans de Comunicació elaborat per l'agència Ymedia Vizeum, ofereix un organigrama amb les 500 companyies de mitjans més grans i l'estructura dels principals grups de comunicació (vegeu annex 5) (El Mapa de Medios de Comunicación en España 2018, 2018).

En el mapa apareixen els grups de mitjans, com Prisa, Unidad Editorial, Mediaset España, Vocento, Atresmedia o Prensa Ibérica Media, juntament amb grans companyies tecnològiques, com Facebook, Google, Amazon o Apple, i operadors de telecomunicacions, com Telefónica. Rafael Urbano, director general de Ymedia Vizeum, va destacar dos fenòmens de l'edició d'aquest any (2018): un **creixement de l'expansió dels mitjans digitals** i del **sector televisiu** (vegeu annex 5) (El Mapa de Medios de Comunicación en España 2018, 2018).

Pel que fa als mitjans digitals, s'agrupen aquells que competeixen en el mercat digital, incloent-hi grans plataformes que operen a Espanya (Google, Facebook o Amazon), conglomerats internacionals (Schibsted) i els desenvolupaments interactius dels grups de mitjans de comunicació espanyols i de companyies natives

digitals (vegeu annex 5) (El Mapa de Medios de Comunicación en España 2018, 2018).

Quatre de cada deu joves **s'informa** primordialment **a través de les xarxes socials** (Injuve, 2017) (vegeu annex 4).

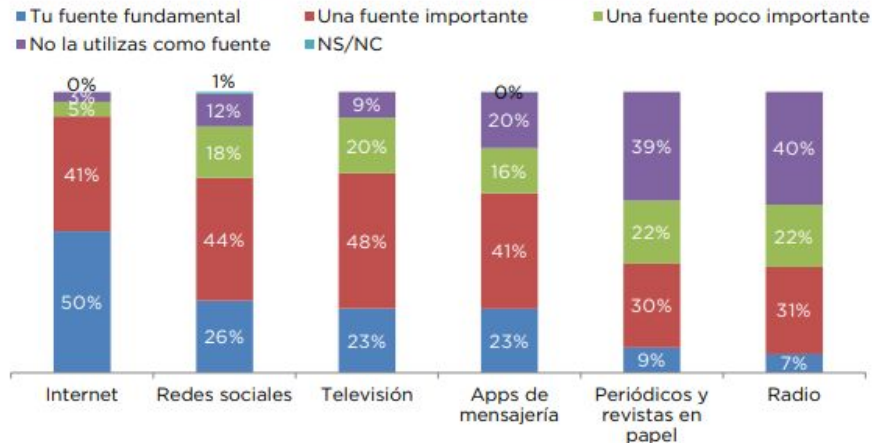

Figura 4. Gràfic de les fonts d'informació. Font: Injuve (2017).

Quant a la televisió, el mapa reflecteix el profund canvi que està experimentant el sector audiovisual a Espanya, amb la gran expansió protagonitzada pels operadors de **televisió de pagament** i de la **televisió digital terrestre**. És un sector en constant moviment, com ho demostra el recent acord de compra de 21st Century Fox, propietària del canal Fox, per part de Walt Disney Company, propietària de Disney Channel (vegeu annex 5) (El Mapa de Medios de Comunicación en España 2018, 2018).

Els mitjans tradicionals tenen cada cop menor penetració entre els joves, però la seva **capacitat d'influència política segueix sent molt gran**. En especial, la televisió. El segon mitjà per obtenir notícies o informació política és Internet (68%), on un de cada quatre joves consulten les notícies diàriament. El diari i la ràdio són els suports menys freqüents pels joves per informar-se de política, especialment en el seu quotidià (vegeu annex 4) (Injuve, 2017).

Cada cop la **integració digital** és major i la societat s'acostuma més als entorns en xarxa. Sobretot entre els joves, els nadius digitals que han crescut amb Internet. També es registra una tendència cap a l'alça entre els joves que afirmen **llegir les notícies sobre política al diari**, quelcom que sembla ser influenciat per una major lectura dels rotatius en suports digitals (vegeu annex 4) (Injuve, 2017).

En aquest sentit, **Antonio Traugott**, director general de l'IAB Spain, assenyala que un estudi recent de l'AMI sobre la percepció social dels mitjans, el 78% dels menors de 35 anys assegura que **els mitjans més creïbles** són els mitjans **impresos i digitals que provenen de grups tradicionals**, per davant de les xarxes socials, a les quals menciona el 14% d'aquest grup (vegeu annex 5) (El Mapa de Medios de Comunicación en España 2018, 2018).

Rafael Urbano destaca el paper crucial que realitzen els mitjans per arribar als consumidors: "Sense els mitjans de comunicació no podríem posar en contacte a les marques amb els consumidors; i, al mateix temps, pocs mitjans podrien subsistir sense inversió publicitària" (El Mapa de Medios de Comunicación en España 2018, 2018). De fet, aquest any (2019) és el cinquè any de **creixement de la inversió publicitària** amb el 2% d'increment observat el 2018. Els mitjans convencionals (mailing personalitzat, PLV, merchandising, senyalitzacions i rètols, etc.) creixen un 2,9%, mentre que els mitjans no convencionals ho fan un 1,3% (Martínez, 2019).

Sobre això **Carlos Del Castillo** (2018) afirma que un factor clau per aconseguir transparència efectiva dels grups mediàtics és saber com es distribueix la publicitat institucional (els diners públics que ajuden a finançar els mitjans de comunicació). "L'únic punt en el que no va haver consens per firmar el codi ètic de les empreses de Ibex35 va ser el de fer pública la seva inversió en els mitjans de comunicació", revela Mar Díaz Varela, de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència (CNMC) (par. 5).

La **propietat creuada dels mitjans de comunicació** és un dels grans problemes per a la **pluralitat informativa** a escala europea. Segons el Media Pluralism Monitor,

informe impulsat pel ECPMF, Espanya està entre els països qualificats d'alt risc en aquesta àrea. En aquest sentit, el PP va presentar a finals del 2017 un paquet de mesures per actuar contra les notícies falses. A la qual cosa la Federació de Periodistes Europeus va respondre: “No tenim cap dada sobre l'impacte real de les *fake news*. La lluita contra elles no pot atemptar contra la llibertat d'informació” (Del Castilo, 2018, par. 12).

4. Teories sobre el coneixement polític

Robert Dahl (1992), citat per Citlali Villafranco (2005), considera que el problema de la democratització sorgeix a partir de la bretxa existent entre el coneixement de les elits de la política pública i el dels ciutadans. Per resoldre aquest problema ha establert condicions que contribueixen a ampliar la democràcia, per la qual és necessària l'existència de comprensió il·lustrada, control de l'agenda, accés a fonts alternatives d'informació, consens informat, transparència i comprensibilitat.

En el transcurs de la història, les classes millor formades han recolzat majoritàriament els aparats propagandístics. A la gran majoria de la població, segons **Lippmann** (1922), al '**ramat desconcertat**', els correspon en la nostra democràcia el rol d'espectadors. Cada cert temps els membres del '**ramat**' tenen la possibilitat de participar en l'aprovació d'un o un altre líder, mitjançant un procés conegut com '**eleccions**'. Un cop han aprovat a un membre de la classe especialitzada, han de retirar-se i convertir-se de nou en espectadors.

Quan el '**ramat desconcertat**' intenta ampliar el seu paper com a mer espectador, quan la gent intenta participar en l'acció democràtica, la classe especialitzada reacciona en contra del que es passa a denominar una '**crisi de la democràcia**' (Lippmann, 1922).

L'associacionisme sindical és un dels mecanismes que permeten que la democràcia funcioni normalment, però ara la majoria de la població es refugia en el que la premsa denomina '**antipolítica**', és a dir, a odiar el govern, a menysprear els partits polítics i el procés democràtic en general (Chomsky, 2016). "Els '**aristòcrates**' poden cantar victòria", afirma **Noam Chomsky** (2016). Una segona victòria és que **la desil·lusió** es converteixi en '**antipolítica**'. S'espera que siguem antipolítics perquè el govern és l'única part del sistema en la qual es pot intervenir -a les empreses inversores o a les grans corporacions transnacionals no es pot accedir perquè són propietat privada-, així que millor si la població tampoc vol saber res del govern. Una altra victòria. El món actual és, sens dubte, molt diferent al de Thomas

Jefferson, però les opcions que ens presenta (ser demòcrates o aristòcrates) són substancialment les mateixes (Chomsky, 2016).

Segons **Bernard Manin** (2008), durant aquests últims anys a Espanya s'ha observat un important canvi en el qual es troben elements mediàtics/democràtics de models anteriors, però també elements que han anat evolucionant cap a **una democràcia d'audiència**.

Un element que nega la transició cap a una democràcia d'audiència però, és **el llindar de desenvolupament cultural espanyol**. A diferència d'altres països, Espanya se situa molt per sota quant a difusió de la premsa. El 2010, l'índex de difusió es trobava en 78 diaris per cada 1000, molt per sota dels 104 diaris per cada 1000 persones que la Unesco considera a el llindar del desenvolupament cultural (Manin, 2008).

Per exemple, durant aquests anys ha incrementat la promoció dels representants mediàtics i la personalització política, especialment amb l'aparició de nous partits i amb el *boom* de les tertúlies polítiques a la televisió. Els partits polítics s'estan convertint en la **promoció de candidats-producte**. **Josep M. Vallés** (1981), citat per Gabriel Colomé (1994), afirma que l'elecció es converteix en 'presidencial', en comptes de parlamentària, i són les figures dels líders les que pràcticament concentren l'atenció. També això provoca l'anomenada tendència 'catch all party', una simple reacció a una conjuntura, que fa que es banalitzï la política (Jahier, 2018).

A partir de la visibilitat que poden o no donar els mitjans, la repetició d'opinions (acumulació) i la variable de consonància, que expressa que hi ha una sèrie d'idees més amables de defensar en públic que d'altres, es pot donar la **teoria de l'espiral del silenci**. Aquesta teoria d'**Elisabeth Noelle-Neumann** explica que quan una opinió té un cert ressò, els individus que descobreixen que es troben en consonància, es comuniquen públicament, s'expressen. Simultàniament, els que s'adonen que les seves opinions són contràries, perden protagonisme, es

col·loquen en una situació d'inseguretat i manca de confiança que fa que s'autocensurin a l'hora d'expressar-les en públic. Així aquesta informació o opinió pot homogeneïtzar els nostres comportaments i unificar les nostres creences sobre el món (Ricaurte, 2009).

Per últim, s'ha presenciada un canvi de patró de l'opinió pública. Els mitjans online segueixen la seva escalada i són cada cop més els espanyols i les espanyoles que s'informen a través d'ells i de les xarxes socials, en comptes de fer-ho a la premsa escrita, la televisió o la ràdio. Tanmateix, a Espanya vivim en un **model de pluralisme polaritzat**, segons els tres tipus de model proposats per la teoria de **Hallin i Mancini** (2008). En aquest model existeix una interconnexió entre els propietaris dels mitjans de comunicació i les seves vinculacions polítiques que coarta l'autonomia dels periodistes i la seva llibertat d'expressió. També passa en els mitjans públics, ja que a l'abril del 2012, el nou decret llei va modificar la norma per la qual es feia necessari un consens de dos terços del Congrés per designar al president de la corporació, amb el que la majoria absoluta del PP ja bastava (Del Castillo, 2018).

La teoria en la qual es basa la investigació és de caràcter funcionalista, ja que estudia quins impactes tenen els mitjans de comunicació i el sistema educatiu en els altres subsistemes, en concret en el sistema polític. La **teoria funcionalista dels mitjans** prové de la Mass Communication Research, l'escola dominant en la sociologia americana a partir del 1940 (Noguera, 2001). Aquesta teoria sorgeix d'una més general anomenada teoria de l'estructural funcionalisme, que afirma que un sistema està compost per un seguit de subsistemes relacionats entre ells. Aquestes relacions són funcionals, és a dir, els fenòmens d'un subsistema provoquen respostes o efectes en els altres subsistemes que es diuen funcions –positives o negatives, directes o indirectes, aparents o ocultes- (Noguera, 2001).

Teories sobre els mitjans

Segons **Noam Chomsky** (2016), les persones han sigut educades sota un model domesticador, de transferència (o inclús imposició) de coneixements, que fan que no siguin capaços d'interconnectar les peces i distingir-les. Un dels components centrals d'aquesta **pedagogia de les mentides**, dissenyada per la ideologia dominant per impedir el desenvolupament d'una comprensió crítica de la realitat, és la creació d'**il·lusions necessàries i simplificacions a gran escala** i de gran poder emotiu per què el ramat desconcentrat -la massa ingènua i mentecata- no es vegi atordit per la complexitat dels problemes reals, que tampoc sabia com resoldre.

Els mitjans de comunicació són actors privilegiats en la producció de la realitat social. Les notícies es construeixen a partir de certa mirada sobre la realitat, compleixen una funció orientadora en les societats, permeten als individus informar-se sobre certs fets que es troben més enllà de la seva experiència immediata (**realitats de segona mà**) i influeixen cognitivament en la percepció que les persones es fan d'ells (Hallin i Mancini, 2008). En aquesta línia, **Gaye Tuchman** (1978) sosté que "les notícies són una finestra sobre el món". L'autora explica que aquestes són com un marc (*news as frame*) que es posa sobre el món, en el qual la vista depèn del tamany de la finestra, del tipus de vidres que tingui (si en té), del lloc cap a on apunta. La mirada sobre l'escena també depèn del lloc des del qual es situï l'observador. La metàfora que apunta **Gaye Tuchman** (1978) permet negar la presunta neutralitat dels mitjans de comunicació, ja que habiten certes mirades sobre una escena mentre que obturen d'altres.

A més, atorguen un caràcter públic a certs esdeveniments i poden construir noves realitats a partir de la seva difusió. La concepció de les notícies com una construcció d'una part de la realitat social s'origina en la teoria de **Berger i Luckmann** (1968), basada en la fenomenologia d'Alfred Schutz. La teoria es fonamenta en afirmar que **la realitat es construeix socialment** i es produeix a partir de la relació que els subjectes estableixen entre la realitat i el coneixement. El

món es compon així de **realitats múltiples**, encara que hi ha una realitat privilegiada que s'organitza al voltant de l'aquí i l'ara dels individus: **la realitat de la vida quotidiana**. Això no suposa que els mitjans de comunicació siguin els únics que influeixen sobre els individus en la comprensió del món quotidià, però si suggereix que les notícies transformen simples esdeveniments en esdeveniments que es discutiran públicament.

Al difondre informació socialment rellevant per a la població, els mitjans informatius es transformen en **institucions amb responsabilitats socials** (Tuchman, 1978). **Eilders** (2000) defensa que els mitjans no actuen com agències neutrals d'informació, sinó que tenen un paper actiu en el procés polític.

Califano (2015) entén que el paper dels mitjans com a actors polítics és rastrejable en l'anàlisi dels esdeveniments que s'inclouen en l'agenda mediàtica, aquells que s'exclouen, i en la jerarquitització o rellevància que se'ls atorga, no només en funció de criteris de noticiabilitat, sinó també a partir d'orientar estratègies per aconseguir objectius polítics i econòmics particulars; és la **teoria de l'agenda setting**. També és necessari examinar les actuacions no públiques de les empreses de mitjans, referides no només al procés de producció de les notícies i a les estratègies discernibles allà, sinó també al seu paper en les negociacions amb altres actors polítics en el procés de definició i implementació de polítiques públiques.

Per la seva banda, **Harold Lasswell** (1948) va explicar que, en la teoria democràtica, l'opinió pública racional obeeix al **principi del 'coneixement equivalent'** (*equivalent enlightenment*) entre els membres de la societat. Sosté així que aquells que controlin els mitjans de comunicació tindran un avantatge important en presentar el coneixement a la societat.

La percepció clara de la realitat política requeriria que un fos capaç de separar i reordenar les peces, freqüentment fragmentaries. L'adquisició de la suficient

claredat d'idees exigeix un alt nivell de claredat política, quelcom que la ideologia dominant intenta eliminar per tots els mitjans -ja des de l'escola- (Chomsky, 2016).

I és que l'escola és un sistema d'adoctrinament, però no l'únic. Segons **Noam Chomsky** (2016) hi ha altres institucions que col·laboren per reforçar el procés. Per exemple, els *shows* televisats que no ens exigeixen l'esforç de pensar i que són continguts purament d'entreteniment per impedir que els espectadors comprenguin els seus vertaders problemes o identifiquin les causes reals. Una de les maneres d'afrontar una vida poc plena és comprar sense parar. Les escoles i els espais públics que queden treballen per convertir-nos en **bons consumidors**. Aquest model d'entreteniment està buit i només ens mou a adaptar-nos al sistema i actuar davant tot per **raons emocionals o impulsives**. I l'impuls que està en joc és el de consumir més.

Segons **John Dewey** (1920), citat per Noam Chomsky (2016), "la política és l'ombra que projecten sobre la societat els grans negocis". El poder resideix avui en el control dels mitjans de producció, distribució, publicitat, transport i comunicació.

Es sosté que els mitjans de comunicació són constructors de l'actualitat política i participants de conflictes polítics en **un doble sentit**: tant des de la influència que puguin exercir a través de les notícies sobre l'opinió pública en general i sobre l'elit política en particular, com des de les negociacions extraperiodístiques que els propietaris i operadors dels mitjans puguin mantenir amb altres actors per a influir en el procés de presa de decisions polítiques (Tuchman, 1978).

Paul Lazarsfeld, un dels iniciadors de la teoria funcionalista, va establir tres consideracions sobre els mitjans de comunicació: representen un nou contracte social, són els causants del conformisme de les masses i deterioren el nivell de la cultura popular. En síntesi, funcionen com a modeladors de conducta a partir del model del 'two-step flow of communications'. La teoria del doble esglaó afirma que els mitjans deixen fluir els missatges fins als **líders d'opinió** (grup primari) i, en un

segon pas, aquests els transmeten als actors passius, els seguidors (teoria de Comunicació, s.d.).

Noam Chomsky (2016) afirma que a les societats democràtiques no es pot confiar en la força bruta per mantenir la població a ratlla, així que, per controlar l'opinió pública cal optar principalment per la propaganda. Aquesta teoria de mitjans del segle XX, encara té més sentit actualment amb l'Internet, les xarxes socials i els *influencers*.

Segons **Byung-Chul Han** (2014), la psicopolítica neoliberal és una política intel·ligent que busca agradar en comptes de sotmetre. Un es sotmet a l'entramat de poder consumint i comunicant-se, inclús fent clic al botó de *m'agrada*. El dispositiu de transparència obliga a una exterioritat total amb el fi d'accelerar la circulació d'informació i la comunicació. D'aquesta manera la llibertat i la comunicació il·limitades es converteixen en control i vigilància totals. Ara també ens vigilen les coses que utilitzem diàriament. L'autor afirma que la llibertat individual és una esclavitud en la mesura que el capital l'acapara per a la seva pròpia proliferació. El neoliberalisme converteix al ciutadà en consumidor.

El *Big Data* fa llegibles aquells desitjos dels quals no som conscients, fa visible models de comportament col·lectius. I el dadisme mateix intensifica l'augment de la igualtat. Però no té cap accés a allò únic, és totalment cec cap a l'esdeveniment. Només l'idiota té accés a allò totalment *altre*. L'idiotisme descobreix al pensament un camp d'esdeveniments i singularitats que escapa a tota subjectivació i psicologització. Per aquest motiu, **Byung Chul-Han** (2014) fa una crida a l'idiotisme com a *praxi* de la llibertat.

METODOLOGIA

Les formes escollides per fer el treball de camp són l'enquesta i l'entrevista.

L'**entrevista**, per una part, permet interactuar amb una mostra petita, però amb informació en profunditat sobre l'objecte d'estudi (Cook i Reichardt, 1986). Aquest mètode s'utilitzarà per aconseguir informació dels i les caps de comunicació dels principals partits polítics de Badalona en l'objecte d'estudi, ja que interessa obtenir informació sobre les diferents estratègies de comunicació política de manera individual.

Per la seva part, l'**enquesta**, permet obtenir informació de forma superficial, però d'un grup molt ampli de gent; per aconseguir obtenir informació representativa del públic objectiu (Cook i Reichardt, 1986). Aquest mètode també s'usarà pels professors i les professores de Primària de Badalona, ja que interessa la informació i les opinions d'aquest col·lectiu.

Per aquest motiu s'usarà la **hibridació** - ús de tècniques qualitatives i quantitatives - per desenvolupar la investigació (Cook i Reichardt, 1986).

Entrevistes

A l'hora de fer l'entrevista, s'ha usat un **mostreig no probabilístic estratègic**; és a dir, s'ha fet l'entrevista únicament a persones que coneixen el tema per a poder-ne parlar amb profunditat (Cook i Reichardt, 1986).

En aquest mètode no es busca la quantitat d'opinions, ni la representativitat; es busca únicament un contingut de qualitat (Cook i Reichardt, 1986). Per aquest motiu, l'objectiu de les entrevistes és esbrinar l'opinió sobre l'objecte d'estudi dels **caps de comunicació dels principals partits polítics** de Badalona. Tenint en compte els partits de Badalona i la representació que tenen cadascun d'ells en la població a les últimes eleccions locals (Ministerio del Interior, s.d.), interessa fer l'entrevista a set partits polítics:

- Partit Popular (34,21%).
- Guanyem Badalona en Comú (17,51%).
- Partit Socialista de Catalunya (14,09%).
- Esquerra Republicana (10,98%).
- Junts per Catalunya (antiga Unió de Convergència i Unió amb 7,94%).
- Catalunya en Comú Podem (antiga Iniciativa per Catalunya Verds amb 6,68%).
- Ciutadans (5,60%).

És interessant aquest perfil per la investigació, ja que són experts en comunicació política i la intenció de l'entrevista és donar resposta a la pregunta principal de la investigació, que és la següent:

De quina manera influeixen els mitjans de comunicació, el sistema polític i el sistema educatiu en el coneixement polític dels i les joves de Badalona?

Per donar resposta a aquesta pregunta, cal donar resposta a les següents preguntes específiques:

Quin és el coneixement polític dels i les joves de Badalona? Per què?

Els mitjans de comunicació aporten coneixement polític als i a les joves de Badalona?

Per fer-ho, l'entrevista es centra en fer preguntes sobre el coneixement polític dels i les joves de Badalona i les estratègies que cada partit polític utilitza per difondre el seu programa. Això es fa a partir d'onze preguntes generals acompanyades de preguntes específiques per guiar a l'entrevistat i concretar el tema (vegeu annex 6). A l'annex 7 es troben els verbatim de les 5 entrevistes.

L'anàlisi dels resultats ha estat qualitatiu i manual, mitjançant freqüències i comparacions per veure quina tendència de resposta hi havia a les següents preguntes (vegeu annex 8).

Enquestes

S'ha dividit la investigació en dos tipus d'enquestes:

Enquestes dirigides al P.O.

A l'hora de fer les enquestes s'ha usat un **mostreig no probabilístic per quotes**. És a dir, s'ha buscat que sigui proporcional pel que fa a la variable **sexe** i a la variable **geografia** (Cook i Reichardt, 1986).

Per fer-ho, s'ha delimitat l'univers a homes i dones d'entre 20 i 24 anys de Badalona.

Segons l'Idescat (2018), l'univers són 5.544 homes i 5.144 dones de Badalona. Per obtenir representativitat, s'hauria de realitzar l'enquesta a una mostra mínima de 359 homes i 358 dones amb un error mostral de +/- 5% per un nivell de confiança del 95% i $p=q=0,5$ (Adimen, s.d.).

Tot i això, la investigació no pot ser probabilística, ja que el mitjà (online) i la tècnica (difusió per diferents mitjans accessibles per a la investigadora) fa que hi hagi persones de l'univers que no puguin tenir accés a l'enquesta (aquelles persones que no tinguin Internet o no quedin impactades per la difusió) (Carrasquedo, 2017). Per aquest motiu, l'enquesta es farà a 100 persones, buscant la proporcionalitat en sexe i districte.

L'enquesta té la intenció de donar resposta a les dues hipòtesis específiques de la investigació. Per fer-ho, s'ha dividit l'enquesta en dues parts: les preguntes amb resposta i les preguntes sense resposta (vegeu annex 9).

La **primera part** consta de 2 seccions:

1. Organització política, institucions i actualitat.
2. Participació política.

Aquests són els grans temes dels quals es pregunta, a partir de respostes simples, múltiples i obertes, però totes elles amb una resposta correcta. Aquesta primera part té l'objectiu de respondre la primera pregunta específica (*Quin és el coneixement polític dels i les joves de Badalona? Per què?*).

Per triar les preguntes, s'ha tingut en compte les orientacions i continguts clau que es donen per avaluar la competència 13 ("Valorar el sistema democràtic partint del coneixement dels sistemes polítics per esdevenir futurs ciutadans crítics") de la dimensió ciutadania dins les competències bàsiques de l'àmbit de coneixement del medi d'Educació Primària (2015).

La **segona part** consta també de dues seccions:

1. Percepció política. Totes les preguntes d'aquest apartat s'han extret de les enquestes del CIS sobre joves i cultura política (2003 i 2011), i del sondeig sobre joves, participació i cultura política d'Injuve (2017) (vegeu annex 4).
2. Mitjans de comunicació. Aquestes preguntes són sobre consum de mitjans en relació a la política i es basen en l'enquesta sobre joves i cultura política del CIS (2011).

La segona part vol donar resposta a la segona pregunta específica (*Els mitjans de comunicació aporten coneixement polític als i a les joves de Badalona?*).

També vol esbrinar l'opinió que té cadascun dels enquestats per tal d'entendre els resultats obtinguts. En la segona part les preguntes no tenen una resposta correcta, ja que les respostes depenen totalment de cada individu.

En aquesta línia, la primera secció de l'enquesta és d'identificació de l'enquestat i també té el mateix objectiu, juntament amb el de fer de filtre i limitar l'enquesta per tal d'obtenir representativitat. També són preguntes sense resposta correcta.

La metodologia per analitzar els resultats ha sigut a partir de gràfics en preguntes d'una o múltiple opció i a partir de taules de freqüència en preguntes obertes (vegeu annex 11).

Prova pilot

Abans de difondre aquesta enquesta, es va decidir fer una prova pilot per detectar possibles errors. La prova pilot es va fer a cinc joves (dues dones i tres homes) d'entre 20 i 24 anys de Badalona. Aquestes han sigut les correccions:

- **No ho sé.** Afegir un 'no ho sé' o un 'cap' a totes les preguntes de resposta simple o múltiple perquè sense aquests, els individus poden escollir una opció a l'atzar, però no ser realment el que pensen o fan.
- **Sigles.** Afegir el nom sencer de les organitzacions entre parèntesis.
- **Respostes corregides.** Un dels individus va comentar que li agradaria tenir les respostes correctes de la primera part. Per aquesta raó s'ha afegit una última pregunta no obligatòria on es demana el correu electrònic a totxs els/les que vulguin les respostes per enviar-se-les posteriorment.
- **Algunes correccions de comprensió,** com afegir a algunes preguntes l'aclariment que es pot escollir més d'una resposta (resposta múltiple) en parèntesis.

Enquestes dirigides als professors i professores

Per aquesta enquesta s'ha usat un **mostreig no probabilístic de bola de neu**; és a dir, passar l'enquesta a professors i professores disposats a fer-la i que aquests la difonguin als seus coneguts (Cook i Reichardt, 1986).

Aquesta enquesta, a diferència de l'altra, s'ha centrat en quatre preguntes de resposta oberta, pel que interessava més la qualitat de les opinions que la quantitat.

El perfil que s'ha buscat és el de **professors i professores** d'entre 18 a 65 anys de Primària i de Secundària que hagin treballat a Catalunya. Aquest cop interessa la Primària perquè és on es donen els coneixements bàsics sobre política, i la

Secundària perquè es on es parla sobre actualitat política i es treballa l'opinió. A més interessen professors i professores que hagin treballat a Catalunya perquè és a escala autonòmica on es realitzen els currículums sobre les competències educatives. L'únic requisit és que hagin exercit com a professors/es, no cal que hagin donat coneixement del medi, sinó que tinguin una opinió i sàpiguen com es tracta el tema de la política a l'escola on treballen o han treballat.

De fet, la primera idea era fer un focus group, que permet interactuar amb una mostra més petita, però dóna informació amb una profunditat molt més gran (vegeu annex 12). Tanmateix, a causa del tipus de perfil, que no és concret, sinó que busca a treballadors i treballadores del sector de manera àmplia, fa que hagi sigut molt complicat trobar una mostra d'entre 7-9 persones disposada a reunir-se. Per aquest motiu, s'ha decidit continuar amb la investigació a partir d'una enquesta online, més accessible per a aquest tipus de perfil a estudiar.

L'objectiu de l'enquesta és donar resposta a la primera pregunta específica de la investigació (*Quin és el coneixement polític dels i les joves de Badalona? Per què?*).

Per fer-ho, l'enquesta es centra a fer preguntes sobre la manera de transmetre els coneixements de la dimensió ciutadania, sobretot de la competència 13 (Departament d'Ensenyament, 2015). Això es fa a partir de quatre preguntes amb resposta oberta sobre els mètodes per ensenyar la competència (vegeu annex 13).

Aquesta enquesta és una barreja del mètode quantitatiu i qualitatiu, per tant, s'han realitzat gràfics per representar les respostes quantitatives, i taules de freqüències per les respostes quantitatives (vegeu annex 15).

ANÀLISI DE RESULTATS

- Treball de camp: del 15 d'abril i al 16 de maig del 2019.

Entrevistes

Es van entrevistar a 5 caps de comunicació dels diferents partits polítics de Badalona (vegeu annex 7). Els caps de comunicació del PP i de Ciutadans no va accedir a fer l'entrevista. A l'annex 8 es troben la taula comparativa de la fitxa tècnica i les taules de freqüències de les preguntes.

En el cas de les entrevistes realitzades, s'ha trobat amb una mostra de 5 caps de comunicació de diferents edats compreses entre els 35 i els 45 anys on tots són homes. D'aquests, només 1 tenia més de 20 anys d'experiència en el sector; la resta entre 1 i 6 anys, i cap d'ells tenia més de 4 anys d'experiència en la comunicació política. De fet, la majoria (3) es van enfocar a la política i, posteriorment, a la comunicació política, i només dos entrevistats ocupen la totalitat del seu càrrec en la comunicació política. Per tant, es pot veure que **el sector de la comunicació política local encara no té suficient representació**. També es pot observar que la majoria (3) no ha estudiat res relacionat amb la política, i només dos amb la comunicació.

Gran part dels entrevistats (4) pensen que **la política és la manera de transformar les societats**. "Si no fas la política, te la faran" (2). A més, es parla de transformacions en l'estructura dels partits polítics del segle XIX, que ara giren al voltant de lideratges unipersonals (1). També diferencien l'acció política de carrer, l'activisme, i l'acció més institucional (2), i la política local de la general o estatal (2) on es parla de contaminació. "Llavors crec que de tots els tipus de polítiques que poden haver-hi, la local és la menys contaminada per la política, pels propis partits, per les dinàmiques ideològiques..." (entrevistat 1, annex 11).

Per una altra banda, el 100% dels entrevistats pensen que tenen un **grau de coneixement polític alt**, però a l'hora de parlar del coneixement polític dels i les

joves de Badalona, les respostes són més variades, ja que cadascú pensa una cosa diferent. Hi ha qui pensa que els i les joves tenen un coneixement polític alt pel que els interessa (1); d'altres pensen que baix, segurament a causa de les formes de fer política (1); i uns altres pensen que depèn de la generació i del moment polític que s'ha viscut (joves en democràcia) (1), de l'àmbit (nacional o local) (1), o del districte (centre o perifèria) (1). Aquests són algunes opinions respecte l'objecte d'estudi:

Això es deu a la característica de les persones que formen aquest districte. La gent del centre acostumen a tenir un nivell adquisitiu més alt, més estudis, una capacitat més elevada d'interessar-se per la política... I els barris que són zones més poblades de gent emigrant, que hi ha més atur, on hi ha més absentisme escolar... Per sobre de l'autopista, Llefia, Montigalà, Lloreda, Bufalà, La Salut... normalment tenen menys interès per coses com la política, aquesta és la realitat (entrevistat 1, annex 11).

“(Aquelles persones que tenen un coneixement polític baix) trobes que canvien d'opinió perquè potser no tenen unes ideologies tan arrelades, tan fortes. Al final és un benefici pels partits polítics perquè poden canviar. [...]. Llavors, en general jo crec que és una cosa positiva” (entrevistat 1, annex 11).

També s'ha preguntat sobre si les causes del desconeixement polític dels i les joves de Badalona són per ignorància o desinterès. Una part dels entrevistats (2) pensa que la principal raó és el desinterès perquè la política està mal vista i, una altra part (3) pensa que són ambdues perquè una va de la mà de l'altra (com menys informació, menys se'n parla i, per tant, hi ha més ignorància i menys interès).

Pel que fa a les estratègies perquè els partits polítics arribin als joves, es resumeixen en dues: **xarxes socials** i Whatsapp, i les **Joventuts** dels partits polítics. I depèn del partit polític i el target principal al que van dirigits reben més *feedback* (2) o menys (3) per part dels joves. “La gent jove donava la sensació que no participava tant dels canals que disposa l'Ajuntament, que no contactaran. Potser no tenen tants

problemes que resoldre, no?” (entrevistat 1, annex 11). A més, la majoria dels partits (4) estudien el perfil dels i les joves a partir del segment.

A la pregunta de si els mitjans de comunicació són una font de coneixement polític, hi ha una part que estan d'acord (3) i una altra que pensen que més aviat és una font de desconeixement i desinformació política (2). Gairebé tots coincideixen en què **Twitter és essencial** (4) i tots afirmen que, en general, els mitjans de comunicació influeixen en la percepció de la política (5).

Quan es pregunta sobre la neutralitat dels mitjans de comunicació a Espanya, tots opinen que **no existeix la neutralitat** i que tots els mitjans segueixen una línia editorial (5). També la majoria (4) diferencia entre els mitjans privats i els públics, als quals es demana més rigorositat. A més a més, es parla de la influència dels poders econòmics en els mitjans de comunicació i també en els partits polítics (3). Per últim, s'ha parlat de l'afinitat dels propis partits amb els diferents mitjans de comunicació (3).

“Hi ha un diari aquí que es diu l'Independent, que es va crear el maig de l'any passat perquè, segons pensaven els de Guanyem, no hi havia un mitjà de comunicació afí a les seves ideologies” (entrevistat 1, annex 11).

“No mediatitzar els mitjans públics locals, de forma que el criteri periodístic fos el que primés per sobre de tot” (entrevistat 2, annex 11).

Tornant al tema del coneixement polític dels i les joves de Badalona, tots coincideixen que **l'haurien de tenir** (5). “Si estiguéssim més informats, tindríem més poder de canviar el món. D'alguna manera seríem més crítics” (entrevistat 1, annex 11).

Quan s'ha preguntat sobre si les escoles haurien de parlar sobre actualitat política als nens i nenes, s'afirma que els i les professors/es tenen por (3), però que s'ha de parlar de tot (3). També es diu que no s'ha de parlar del procés a les aules (2).

Per últim, els entrevistats opinen que la **família** (3) i **l'escola** (3) són els espais clau per aprendre sobre política, i que a l'escola s'ha de formar l'esperit crític (4).

Pel que fa al rol dels mitjans de comunicació, s'extreu que aquests haurien de ser honestos, transparents (3) i menys simples (2). “En una societat com aquesta, que hi ha multitud de televisions, ràdios, premsa escrita..., no hi ha problema per tal que cadascú triï el mitjà que més li convé” (entrevistat 1, annex 11).

Finalment, conclouen que ells com a partit polític han d'afavorir el debat (3) i empoderar a la gent (3) per tal d'ajudar al coneixement polític dels i les joves de Badalona.

Enquestes

Enquestes dirigides al P.O.

La mostra ha estat de **104 joves** (59 dones i 45 homes) de 20 (26), 21 (24), 22 (17), 23 (19) i 24 (18) anys de Badalona, la majoria del districte 1 (35) i 3 (21). A la resta de districtes ha respost un nombre semblant de persones (entre 11 i 14). A més, el 61,5% (64) tenen un nivell d'estudis universitari, seguit d'un grau superior (15). A l'annex 10 es troben els resultats de l'enquesta i a l'annex 11 les taules de freqüències i els gràfics de les preguntes.

A la primera part de l'enquesta (secció 2 i 3), que tracta d'analitzar el coneixement polític dels i les joves de Badalona i que, per tant, les preguntes tenen una resposta correcta, s'observa que, a escala general, la resposta correcta és la que més s'ha escollit i només a dues preguntes s'ha escollit una resposta incorrecta o un 'No ho sé' a escala general. Les dues preguntes que la majoria de la mostra ha errat o ha respost 'No ho sé' són:

- Quan es va convertir Espanya en un sistema democràtic?
 - El 1975 amb la mort de Francisco Franco (22).
 - El 1977 amb les primeres eleccions generals (37).
 - **El 1978 amb la publicació de la Constitució** (35).

- No ho sé (10).
- Què és el sistema d'Hondt?
 - **El sistema d'Hondt és el sistema que s'utilitza per repartir els escons d'un parlament o congrés, en el qual no...** (33).
 - El sistema d'Hondt és el sistema que s'utilitza per repartir els escons d'un parlament o congrés de mode pura... (15).
 - El sistema d'Hondt és el sistema que s'utilitza per repartir els escons a partir de la majoria absoluta (3).
 - No ho sé (53).

Tanmateix, cal dir que a la majoria de les preguntes d'aquesta primera part (7), la resposta correcta no sobresurt amb suficient diferència per sobre de les incorrectes o 'No ho sé'. Això vol dir que, encara que l'opció correcta ha estat la que més s'ha escollit, si es sumen les respostes incorrectes i el 'no ho sé', hi ha molts més enquestats que no coneixen la resposta correcta que els que sí. Per exemple, a la pregunta sobre quines institucions representen els poders legislatiu, executiu i judicial, respectivament, aquests són els resultats:

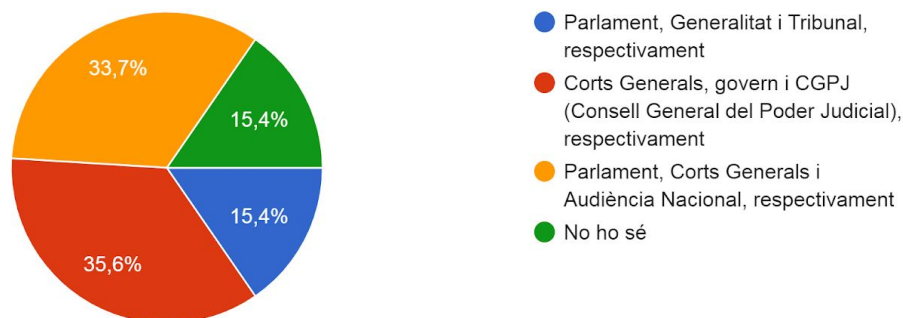

Figura 5. Gràfic de la pregunta 6 secció 2 de l'enquesta als i les joves de Badalona.

Font: Elaboració pròpia (vegeu annex 11).

Això vol dir que encara que un 35,6% (37) responen correctament, un 64,4% (67) no coneixen la resposta correcta.

Pel que fa a l'última pregunta sobre com podem els ciutadans participar directament en política, que és de resposta oberta, la majoria pensa que votant (29), seguida de l'activisme de carrer (15) i la militància (13), o bé, d'ambdues formes (17). També hi ha 15 persones que no ho saben.

Es conclou la primera part tenint en compte que **hi ha 14 preguntes**, de les quals **la majoria dels enquestats només en coneixen 5** de manera correcta. A la segona part, en canvi, no existeix una resposta correcta, ja que es pregunta sobre la percepció política i dels mitjans de comunicació.

Si haguessin de descriure la política en una paraula, la majoria l'atribuiria a **poder** (22) i a **engany** (20). També a organització social (16), a mediatització (13) i a paraules amb un significat pejoratiu (12). A més, els i les joves de Badalona es consideren d'esquerres (85), socialistes (22) i liberals (17), encara que hi ha una gran part que no ho saben (30).

No hi ha masses enquestats que estiguin afiliats a cap partit (només 7) i la majoria estan **res** (41) o **poc** (56) satisfets amb el funcionament de la democràcia a Espanya. Tanmateix, els i les joves de Badalona van anar a votar a les últimes eleccions, sobretot a les autonòmiques (82) i votaran a les properes eleccions generals (84) i locals (80).

Si han d'ubicar dins l'espectre esquerra-dreta els partits polítics que actuen a escala nacional, Podemos és el partit més d'esquerra (63), seguit del PSOE (53). Ciudadanos i el PP han obtingut resultats similars, tot i que Ciudadanos s'ubica més al centre (37) que el PP (32). Per últim, VOX és el partit més de dreta (65), segons l'enquesta.

A la pregunta sobre l'interès polític, la majoria afirma que **sí que els interessa la política** (75) pel poder de decisió que atorga (45). També s'ha respost que no (22), gran part de les negatives per **insatisfacció** (14). Una altra resposta freqüent és la

del fet que sí que els interessa, però no opinen per **desconeixement polític** (15). De fet, la majoria afirma que té un grau de coneixement polític mig (33) o baix (29).

Un 84,6% (88) dels enquestats s'informen sobre política als **mitjans de comunicació** i un 68,3% a través de **familiars i amics** (71). Els menys escollits (entre 25 i 28 persones) són l'educació obligatòria i postobligatòria.

El mitjà per on reben més informació política és **Internet** (81), seguit de la **televisió** (73), en concret per TV3 (40). La majoria no s'expressa sobre política (56), i els qui ho fan és a través d'Internet (50), concretament via Twitter (43) o Instagram (31). En relació a la premsa i la ràdio, gran part dels enquestats no consumeixen política a través d'aquests mitjans. A la ràdio la majoria escolten emissores musicals (28).

Per últim, la televisió és el mitjà de comunicació que té menys nivell de credibilitat (16), seguit d'Internet (14). La **ràdio** és el mitjà que té més credibilitat (5 molt i 53 bastant).

A la pregunta sobre la percepció de l'enquesta, que no era obligatòria, els **resultats** són **positius** perquè 29 persones creuen que no cal modificar res i que l'enquesta està ben feta. No obstant això, 7 persones comenten que hi havia preguntes poc concretes i 3 pensen que era massa llarga.

Enquestes dirigides als professors i professores

La mostra ha estat de **37 professors (2) i professores (35)** de Primària i Secundària de Catalunya, la majoria d'entre 26 i 55 anys (33). Pel que fa al lloc on han exercit com a professors/es, la mostra ha estat bastant variada, però sobretot a Barcelona (6) i a Cornellà del Llobregat (4). A més, més de la meitat han impartit classes de coneixement del medi (25). A l'annex 14 es troben els resultats de l'enquesta i a l'annex 15 l'anàlisi dels resultats a partir de taules de freqüència.

La majoria (15) opina que la competència 13 sobre els sistemes polítics s'ensenya a través de **dinàmiques a l'aula**, partint d'un sistema democràtic on tothom té dret a opinar. També a través de pel·lícules i notícies d'actualitat (5), i fomentant la recerca

per part dels i les alumnes (6). Tot i això, també hi ha professors i professores que opinen que cal ensenyar-la i no es fa (5) i d'altres que no l'ensenyen (6), sigui per desconeixença o per decisió.

A la segona pregunta sobre la metodologia per ensenyar política i el posicionament de l'escola, 16 professors i professores afirmen que **a l'escola no se'n parla** de política. "L'Educació és una estratègia política, però l'Escola em deixa fer sola, no comparteix l'acció pedagògica" (1). D'altres diuen que l'escola vetlla per la pluralitat i el respecte a totes les opinions (7), que se'n parla de forma general i global (6) i que s'explica el funcionament dels sistemes (6). Per últim, també hi ha hagut professors/es que opinen que l'escola té por de parlar de política (3).

A la tercera pregunta, la majoria (34) pensa que els i les alumnes **haurien de tenir coneixement polític** i la minoria (3) pensa que no cal. A més, es creu que el lloc òptim per aprendre sobre política és a l'escola i al carrer (9). Hi ha alguns que afegeixen els mitjans de comunicació (3), i alguns que creuen que únicament l'escola (8) o informant-se sobre el que diuen els partits polítics (3) és el millor.

Finalment, quan es pregunta sobre la motivació dels i les alumnes, la freqüència més alta (14) afirma que **sí que estan motivats** per aprendre, i d'altres (8) pensen que perden ràpid la motivació. També hi ha una gran quantitat d'opinions que pensen que depèn de l'alumne (11) o del mestre (8).

CONCLUSIONS

Discussió i avaluació

En aquest apartat, es procedeix a donar resposta a les preguntes plantejades.

Quin és el coneixement polític dels i les joves de Badalona? Per què?

A les entrevistes als caps de comunicació dels diferents partits polítics de Badalona les respostes són variades i ambigües. Hi ha qui pensa que els i les joves tenen un coneixement polític alt pel que els interessa (1); d'altres pensen que baix, segurament a causa de les formes de fer política (1); i uns altres pensen que depèn de la generació i del moment polític que s'ha viscut (joves en democràcia) (1), de l'àmbit (nacional o local) (1), o del districte (centre o perifèria) (1).

Quan es pregunta sobre les causes d'un possible desconeixement polític dels i les joves de Badalona, una part dels entrevistats (2) pensa que la principal raó és el desinterès perquè la política està mal vista i, una altra part (3) pensa que són el desinterès i la ignorància perquè una va de la mà de l'altra (com menys informació, menys se'n parla i, per tant, hi ha més ignorància i més desinterès). La darrera resposta és similar als resultats de l'estudi d'Injuve (2017), que mostren que a major nivell formatiu, major interès per la política (vegeu annex 4).

Si contrastem aquestes dades amb la primera part de l'enquesta als i les joves de Badalona, es mostra que només 5 preguntes sobre 14 es coneixen de manera correcta a escala general. Per tant, s'interpreta que **el coneixement polític dels i les joves de Badalona és insuficient**.

A més a més, a la segona part de l'enquesta la majoria afirma que té un grau de coneixement polític mig (33) o baix (29), però que sí que els interessa la política (75) pel poder de decisió que atorga (45). També a l'enquesta als i les professors/es, quan es pregunta sobre la motivació dels i les alumnes, la freqüència més alta (14) afirma que **sí que estan motivats per aprendre**. Tanmateix, si els i les joves haguessin de descriure la política en una paraula, la majoria l'atribuiria a poder (22) i

a engany (20). Similar a l'estudi d'Injuve (2017) on la majoria de joves menciona la paraula 'desconfiança' (48%) quan parla del sentiment que els inspira la política (vegeu annex 4).

La democràcia és l'única forma de govern que requereix per la seva existència la confiança dels ciutadans (tota la resta ho fan a través de la força o la violència, tant física com psicològica). Per tant, **sense confiança, no hi ha democràcia** (Rodríguez Uribe, 2013). A l'enquesta dels i les joves de Badalona, la majoria estan res (41) o poc (56) satisfets amb el funcionament de la democràcia a Espanya. Tanmateix, els i les joves de Badalona van anar a votar a les últimes eleccions, sobretot a les autonòmiques (82) i votaran a les properes eleccions generals (84) i locals (80). També a l'estudi d'Injuve (2017), el funcionament de la democràcia a Espanya, mereix una puntuació inferior a l'aprovat (4,18) (vegeu annex 4).

Els exemples de fal·làcies, la crisi i la corrupció, ens porten a un desencantament generalitzat (Rodríguez Uribe, 2013). "Es parteix de la idea que dir la veritat és cosa d'ingenus, que la política és només poder i que, per tant, requereix ficció, simulació o ocultació, una dansa de màscares permanent en la qual el més important és no deixar de ballar" (Rodríguez Uribe, 2013, par. 2).

Ara la majoria de la població es refugia en el que la premsa denomina '**antipolítica**', és a dir, a odiar el govern, a menysprear els partits polítics i el procés democràtic en general (Chomsky, 2016). Una victòria és que **la desil·lusió** es converteixi en 'antipolítica'. S'espera que siguem antipolítics perquè el govern és l'única part del sistema en la qual es pot intervenir -a les empreses inversores o a les grans corporacions transnacionals no es pot accedir perquè són propietat privada-, així que millor si la població tampoc vol saber res del govern (Chomsky, 2016).

Els problemes relacionats amb el treball són els que més preocupen als joves d'Espanya, seguit del segon gran bloc temàtic: l'Educació; el 20% creu que és el principal. En el sondeig es refereixen tant al sistema educatiu com a l'educació en general (Injuve, 2017) (vegeu annex 4). També els caps de comunicació política

opinen que la família (3) i l'escola (3) són els espais claus per aprendre sobre política, i que a l'escola s'ha de formar l'esperit crític (4).

A les enquestes als professors i professores es pregunta sobre la metodologia per ensenyar política i el posicionament de l'escola, 16 sobre 37 professors i professores afirmen que **a l'escola no se'n parla de política**. "L'Educació és una estratègia política, però l'Escola em deixa fer sola, no comparteix l'acció pedagògica" (1, annex 14). D'altres diuen que l'escola vetlla per la pluralitat i el respecte a totes les opinions (7), que se'n parla de forma general i global (6) i que s'explica el funcionament dels sistemes (6). Per últim, també hi ha hagut professors/es que opinen que l'escola té por de parlar de política (3). També a l'enquesta als i les joves de Badalona, quan es pregunten com s'informen sobre política, les respostes menys escollides (entre 25 i 28 persones) són l'educació obligatòria i postobligatòria.

D'aquesta manera es corrobora la primera hipòtesi:

El coneixement polític dels i les joves de Badalona és baix perquè el sistema educatiu no dona els recursos suficients per conèixer el sistema polític.

I també es planteja la següent pregunta:

Els mitjans de comunicació aporten coneixement polític als i a les joves de Badalona?

Les institucions espanyoles que més confiança susciten als joves, i les úniques que aconseguen l'aprovat, són l'Exèrcit i les Forces Armades (del 0 al 10, obtenen un 6,3 de mitja). Seguides dels mitjans de comunicació (6,1) i les ONGs (5,8) (Injuve, 2017) (vegeu annex 4).

Un 84,6% (88) dels i les joves enquestats/des **s'informen sobre política als mitjans de comunicació** i un 68,3% a través de familiars i amics (71).

A l'estudi d'Injuve (2017) s'observa que les fonts fonamentals són Internet (50%) i xarxes socials (26%), seguit de la televisió (23%) (vegeu annex 4). Segons l'enquesta als i les joves de Badalona, el mitjà per on reben més informació política és Internet (81), seguit de la televisió (73), en concret per TV3 (40). **La majoria no s'expressa sobre política** (56), i els qui ho fan és a través d'Internet (50), concretament via Twitter (43) o Instagram (31). Tot i això, la televisió és el mitjà de comunicació que té menys nivell de credibilitat (16), seguit d'Internet (14). Els mitjans tradicionals tenen cada cop menor penetració entre els joves, però **la seva capacitat d'influència política segueix sent molt gran** (Injuve, 2017) (vegeu annex 4).

També a les entrevistes als caps de comunicació, a la pregunta de si els mitjans de comunicació són una font de coneixement polític, hi ha una part que estan d'acord (3) i una altra que pensen que més aviat és una font de desconeixement i desinformació política (2). Gairebé tots coincideixen en què Twitter és essencial (4).

Per tant, la segona hipòtesi també es verifica:

Els mitjans de comunicació i, en concret, les campanyes electorals influeixen directament en el coneixement polític dels i les joves de Badalona.

Per últim, es respon a la pregunta que verifica o no la hipòtesi principal:

De quina manera influeixen els mitjans de comunicació, el sistema polític i el sistema educatiu en el coneixement polític dels i les joves de Badalona?

Tenint en compte que les dues hipòtesis específiques sobre el sistema educatiu i els mitjans de comunicació en relació al sistema polític es confirmen, en aquesta pregunta s'observa com es relacionen i influeixen els tres subsistemes.

Els professors i les professores afirmen que una de les estratègies per ensenyar la competència 13 sobre els sistemes polítics és a través de pel·lícules i notícies d'actualitat (5). A les entrevistes als caps de comunicació, tots afirmen que, en general, els **mitjans de comunicació influeixen** en la percepció de la política (5).

D'aquesta manera s'observa com el sistema educatiu (professors i professores) utilitza els missatges dels mitjans de comunicació per ensenyar a l'aula, i també com els partits polítics es troben influenciats per l'opinió pública que generen els mitjans de comunicació.

Quan es pregunta sobre la neutralitat dels mitjans de comunicació a Espanya, tots els entrevistats opinen que no existeix la neutralitat i que tots els mitjans segueixen una línia editorial (5). A més a més, es parla de la **influència dels poders econòmics** en els mitjans de comunicació i també en els partits polítics (3). Per tant, es veu com entra en joc un quart subsistema (el sistema econòmic).

La **propietat creuada dels mitjans de comunicació** és un dels grans problemes per a la pluralitat informativa a escala europea (Del Castillo, 2018), ja que afecta a la ideologia que transmeten els mitjans, i per tant, a la percepció de la política pels ciutadans. Segons el Media Pluralism Monitor, informe impulsat pel ECPMF, Espanya està entre els països qualificats d'alt risc en aquesta àrea. En aquest sentit, el PP va presentar a finals del 2017 un paquet de mesures per actuar contra les notícies falses. A la qual cosa la Federació de Periodistes Europeus va respondre: "No tenim cap dada sobre l'impacte real de les *fake news*. La lluita contra elles no pot atemptar contra la llibertat d'informació" (Del Castillo, 2018, par. 12). La **teoria sobre el model de pluralisme polaritzat de Hallin i Mancini** (2008) es confirma, i s'observa la dependència i la influència dels professionals dels mitjans de comunicació (que lluiten per la llibertat d'informació), el sistema polític (que té l'objectiu de regular-la) i l'econòmic (que la controla). A les entrevistes es parla del rol dels mitjans de comunicació, i s'extreu que aquests haurien de ser honestos, transparents (3) i menys simples (2).

Per tant, s'observa els mitjans de comunicació com a protagonistes de la transmesa d'informació política als i les joves. Però, qui és l'actor principal de la formació política?

Quan es pregunta als professors i les professores sobre el lloc òptim per aprendre sobre política, la majoria parla sobre l'**escola** i el carrer (9) o sobre l'escola 'únicament' (8).

Quan es pregunta als caps de comunicació política sobre el mateix, opinen que l'**escola** (3) i la família (3) són els espais clau per aprendre sobre política.

Tanmateix, quan es pregunta als i les joves de Badalona sobre la font d'informació principal sobre política, la majoria afirma que són **els mitjans de comunicació** (88) i els familiars i amics (71), i l'escola es troba en l'última posició (entre 25 i 28 persones, depenent de si és obligatòria o postobligatòria, respectivament). Una de les raons que es donen sobre aquest fenomen és la següent:

Tota aquesta campanya que s'ha fet contra l'escola pública per tractar temes d'actualitat a classe i titllar-los d'adoctrinament, precisament està fet per partits que els interessa que la societat sigui una societat que no reflexioni i no tingui pensament crític, i que sigui una massa borrega que segueix als líders. Moltes vegades aquests partits titllen d'adoctrinament als profes que parlen d'actualitat a classe i a mi el que em sembla adoctrinament és que no es parli d'actualitat a classe (entrevistat 5, annex 11).

La percepció clara de la realitat política requeriria que un fos capaç de separar i reordenar les peces, freqüentment fragmentaries. L'adquisició de la suficient claredat d'idees exigeix un alt nivell de claredat política, quelcom que la ideologia dominant intenta eliminar per tots els mitjans -ja des de l'escola- (Chomsky, 2016).

Per tot això, s'observa que el sistema educatiu no dóna suficients recursos per conèixer el sistema polític (primera hipòtesi específica) i que, a la vegada, els mitjans de comunicació, controlats pel poder econòmic i/o polític, segueixen una línia editorial amb una ideologia i uns objectius (model de pluralisme polaritzat) que influeixen en els i les joves (segona hipòtesi específica).

Com a conclusió, els mitjans de comunicació influeixen als i les joves de Badalona en la percepció de la política i, podrien arribar a manipular-los, ja que aquests no són prou crítics perquè no tenen una base de coneixement polític. Això explica el sentiments de “desconfiança” (Injuve, 2017) i “engany” (enquestes als i les joves de Badalona) que poden arribar a generar desinterès polític per part dels i les joves.

Amb tota aquesta informació, es verifica la hipòtesi principal:

Els mitjans de comunicació i, en concret, les campanyes electorals influeixen directament en el coneixement polític dels i les joves de Badalona perquè aquests/es no tenen una base en coneixement polític.

Utilitat de l'estudi

A la gran majoria de la població, segons **Lippmann** (1922), al ‘**ramat desconcertat**’, els correspon en la nostra democràcia el rol d'espectadors. Cada cert temps els membres del ‘ramat’ tenen la possibilitat de participar en l'aprovació d'un o un altre líder, mitjançant un procés conegut com ‘eleccions’. Un cop han aprovat a un membre de la classe especialitzada, han de retirar-se i convertir-se de nou en espectadors.

Quan el ‘ramat desconcertat’ intenta ampliar el seu paper com a mer espectador, quan la gent intenta participar en l'acció democràtica, la classe especialitzada reacciona en contra del que es passa a denominar una ‘**crisi de la democràcia**’ (Lippmann,1922).

Robert Dahl (1992), citat per Citlali Villafranco (2005), considera que el problema de la democratització sorgeix a partir de la bretxa existent entre el coneixement de les elits de la política pública i el dels ciutadans.

Un dels principals reptes que hem d'afrontar com a societat en relació a l'actual sistema (polític, econòmic, social i cultural) és **revisar el paper i funció de l'escola** com a espai òptim per a la formació de les i els joves com a subjectes polítics (Egea et al., 2014).

El **coneixement polític** constitueix una font de recursos clau per la ciutadania. Una ciutadania informada és més susceptible de **controlar les accions** dels seus governs, de **participar** en política i de **prendre decisions** polítiques responsables (Carpini, Michael i Keeter, 1996).

Algunes reflexions sorgides al programa *Competencias y EpD* per millorar el coneixement polític en el sistema educatiu (Egea et al., 2014):

1. Convé entendre la formació política com un **procés educatiu** que superi l'educació basada en la memorització de coneixements.
2. La formació política ha d'entendre's des d'una **perspectiva complexa**, holística, metadisciplinària i integradora de les savieses.
3. Una formació política, crítica i transformadora en l'escola implica utilitzar **múltiples estratègies i tècniques didàctiques**.
4. L'aprenentatge en el procés de formació política implica el major grau possible de **contextualització a l'entorn**, vinculació a la realitat i **adequació al nivell de maduració de l'alumnat**.
5. Convé establir **aliances entre els diferents agents educatius** i de socialització per generar un escenari propici per a la formació política de l'alumnat.
6. Convé entendre que l'educació és un **posicionament ètico-polític** i que involucra valors o càrregues ideològiques que legitimen, qüestionen o transformen les relacions de poder.
7. El procés de conformació de les i els estudiants en subjectes polítics passa per fer-los **protagonistes del seu propi aprenentatge**, inclosa la seva autoavaluació.

José Antonio Marina (2015) afegeix que quan es parla de millorar l'educació de l'infant, hem de parlar de millorar l'**educació de la comunitat** que està influïent en la intel·ligència de l'infant. Es parla d'educació en context, d'intel·ligència compartida, col·lectiva, cooperativa... Per aquest motiu, parla d'una educació en xarxa que

comença a l'escola, seguida de les famílies, les ciutats, les empreses i l'Estat. A la qual es destaca la importància dels mitjans de comunicació com una de les fonts d'informació principals per a la comunitat.

“El paper d'un líder creatiu no és tenir totes les idees; és animar una cultura on tothom en tingui”.- Sir Ken Robinson (London Business Forum, 2011).

Limitacions

Entrevista a caps de comunicació. Ni el PP ni Ciutadans han accedit a fer l'entrevista; dos partits polítics que, a l'espectre esquerra-dreta, es consideren de dretes. No s'ha pogut determinar si ha sigut coincidència o si la ideologia ha influït.

Enquesta als i les joves de Badalona. No s'ha pogut estudiar una mostra probabilística per manca de recursos humans i/o econòmics.

Enquesta als professors i les professores. No s'ha pogut dur a terme un focus group o estudiar una mostra probabilística per manca de recursos humans i/o econòmics.

Línies futures

En aquesta investigació s'estudia la relació del sistema polític, el sistema educatiu i els mitjans de comunicació amb el coneixement polític dels i les joves de Badalona. a causa del fet que el sistema polític és el mateix, menys a escala local; el sistema educatiu és el mateix a tota Catalunya, i els mitjans de comunicació de major impacte són els de nivell autonòmic i nacional, aquesta investigació podria ser aplicable a **escala autonòmica**, tot i que s'hauria de verificar a línies futures.

Tot i que de vegades es parla a escala europea, és una investigació que s'ha limitat al nivell nacional, però que es podria estudiar l'**àmbit internacional**.

Pel que fa als tres sistemes analitzats, una altra possible línia futura és l'elaboració d'un **pla educatiu** per incentivar la competència 13 a l'aula.

Per últim, en tant que publicista i professional de la comunicació, es podria fer un estudi sobre **les fake news i la transparència ideològica** dels mitjans de comunicació. També sobre la planificació de mitjans d'una campanya de comunicació política en relació al **pluralisme polaritzat dels mitjans**. Una altra possibilitat és la recerca de diferents **campanyes electorals i la seva anàlisi** pel que fa a la difusió de missatges simplistes i presidencials.

FONTS CONSULTADES

Bibliografia

- Berger, Peter i Luckmann, Thomas (1968). *La construcció social de la realitat*. Buenos Aires: Amorrortu.
- Chomsky, Noam (2016). *La (des)educació*. Barcelona: Editorial Planeta.
- Han, Byung-Chul (2014). *Psicopolítica*. Barcelona: Herder.
- Jahier, Adrien (2018). *Introduction aux sciences politiques*. Brussel·les: IHECS.
- Marina, José Antonio (2015). *Despertad al diplodocus. Una conspiración educativa para transformar la escuela... y todo lo demás*. Barcelona: Ariel.

Webgrafia

- A., Jessica (2019). *El 75% de los españoles ve a Vox de extrema derecha y sólo un 50% a Podemos de extrema izquierda* [gràfic en línia]. elespanol.com [Consulta: 19 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2VaHz1e>>.
- ACN Badalona (2008). *El PP de Badalona comença la batalla electoral per les municipals del 2011 amb un vídeo contra la degradació del Gorg* [en línia]. elPeriódico [Consulta: 19 Març 2019]. Disponible a: <<https://bit.ly/2HHyc0k>>.
- Adimen Investigación (s.d.). *Calculadora de muestras* [en línia]. [Consulta: 28 Abril 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2Hy8E5N>>.
- Ajuntament de Badalona (2018). *Inici* [en línia]. [Consulta: 08 Març 2019]. Disponible a: <<http://ajuntament.badalona.cat/>>.
- Ajuntament de Badalona (2018). *Nou Govern Municipal* [en línia]. [Consulta: 09 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2EpKubK>>.
- Ajuntament de Badalona (2018). *Nou Govern Municipal* [gràfic en línia]. [Consulta: 09 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2EpKubK>>.
- Alós, Ernest (2018). *Àlex Pastor, elegit alcalde de Badalona en una moció de censura al so d'Albiol* [en línia]. elperiodico.cat [Consulta: 08 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2GRaA98>>.

- Álvarez, L. et al. (2016). *Història d'Espanya* [en línia]. Barcelona: Vicens Vives [Consulta: 08 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2J4yHmc>>.
- Bofarull, Josep Maria (2015). *Geografia. El bloc de 2n de batxillerat* [en línia]. Geografiabatxillerat.wordpress.com. [Consulta: 22 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2DC2Juj>>.
- Califano, Bernadette (2015). *Los medios de comunicación, las noticias y su influencia sobre el sistema política* [en línia]. México: Revista Mexicana de Opinión Pública. [Consulta: 18 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2vsNFui>>.
- Canal Historia (s.d.). *Se celebran las primeras elecciones democráticas* [en línia]. Canalhistoria.es [Consulta: 23 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2DBqi6h>>.
- Carpini, Delli, Michael X., i Keeter, Scott (1996). *What Americans Know about Politics and Why it Matters* [en línia]. New Haven: Yale University Press. [Consulta: 21 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2IW6azo>>.
- Carrasquedo, Karla Sofía (2017). *Muestreo probabilístico y no probabilístico* [en línia]. Gestipolis. [Consulta: 21 Abril 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/30BPyDz>>.
- Carretero, Rodrigo (2015). *Derecha, izquierda o centro: ¿Dónde está cada partido?* [en línia]. huffingtonpost.es [Consulta: 19 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2XUMpwc>>.
- CIS (2003). *Jóvenes, Constitución y Cultura política* [en línia]. [Consulta: 28 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2LdP0A0>>.
- CIS (2011). *Cultura política de los jóvenes* [en línia]. [Consulta: 28 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2PFpTV7>>.
- CIS (2017). *Barómetro de Febrero 2017* [en línia]. [Consulta: 03 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2DCIBcD>>.
- CIS (2018). *Barómetro de Febrero 2018* [en línia]. [Consulta: 03 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2IUuLNw>>.

- CIS (2018). *Barómetro de Diciembre 2018* [en línia]. [Consulta: 03 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2ULeCnl>>.
- Cohen, Bernard (1963). *The Press and Foreign Policy* [en línia]. Berkeley: Estudios del Instituto Gubernamental. [Consulta: 15 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2GRCCBG>>.
- Colomé, Gabriel (1994). *Política y medios de comunicación: una aproximación teórica* [en línia]. Universitat Autònoma de Barcelona [Consulta: 12 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2ZHg9i5>>.
- Cols, Carles (2019). *Albiol gana y repetirá como alcalde de Badalona salvo un pacto entre enemigos* [en línia]. elperiodico.com [Consulta: 18 Març 2019]. Disponible a: <<https://bit.ly/2VEmh7i>>.
- Constitución Española [Const]. (1978) [en línia]. Boletín Oficial del Estado. [Consulta: 15 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2VEtGb3>>.
- Cook, T. D. i Reichardt, CH. S. (1986). *Métodos cualitativos y cuantitativos en investigación evaluativa* [en línia]. Madrid: Morata [Consulta: 25 Abril 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2HxRQMn>>.
- Cortes Generales (21 de juny del 1985). *Ley orgánica del Régimen Electoral General*. [Llei 5 de 1985]. DO: «BOE» núm. 17. Disponible a: <<https://bit.ly/1H2TquV>>.
- Cortes Generales (9 de desembre del 2013). *Ley orgánica para la mejora de la calidad educativa*. [Llei 8 de 2013]. DO: «BOE» núm. 295. Disponible a: <<https://bit.ly/2hnUxTt>>.
- Cubel, Fernando Martín (2018). *La situación de los regímenes políticos democráticos en la UE: reflexiones ante un presente cambiante* [en línia]. Instituto Español de Estudios Estratégicos. Documento de Opinión. Universidad de Zaragoza. [Consulta: 03 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2LcsCH6>>.
- Del Castillo, Carlos (2018). *¿Quién controla los medios? No quieren que lo sepas, pero hay formas de rastrearlo* [en línia]. publico.es [Consulta: 10 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2ZIFeci>>.

- Departament d'Ensenyament (2015). *Competències bàsiques de l'àmbit de coneixement del medi* [en línia]. Generalitat de Catalunya. [Consulta: 13 abril 2019]. Disponible a: <<https://bit.ly/1Yp3rwq>>.
- Departament d'Ensenyament (2015). *Competències bàsiques de l'àmbit social* [en línia]. Generalitat de Catalunya. [Consulta: 13 abril 2019]. Disponible a: <<https://bit.ly/2sKBNdh>>.
- Dewey, John (1975). *Democràcia y educación* [en línia]. Madrid: Morata [Consulta: 15 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2XRkblW>>.
- Díaz Pinzón, Jairo (2008). *Regímenes y sistemas políticos* [en línia]. Bogotá: Escuela Superior de Administración Pública [Consulta: 15 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2GLkjNg>>.
- Dirección General de Política Interior (2017). *Las Elecciones Generales en España 1977-2016* [en línia]. Gobierno de España, Ministerio del Interior. [Consulta: 21 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2LiMGHM>>.
- Dirección General de Política Interior (2017). *Las Elecciones Generales en España 1977-2016* [taula en línia]. Gobierno de España, Ministerio del Interior. [Consulta: 21 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2LiMGHM>>.
- Duverger, Maurice (1971). *Instituciones Políticas y Derecho Constitucional* [en línia]. Barcelona: Ariel [Consulta: 15 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2V14yM5>>.
- Egea, Alex et al. (2014). *Orientaciones pedagógicas para la formación política de las y los jóvenes desde una perspectiva crítica de la educación* [en línia]. Escola de Cultura de Pau [Consulta: 08 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2IRUvIY>>.
- Eilders, Christiane (2000). *Media as Political Actors?* [en línia]. Alemanya: German Politics. [Consulta: 18 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2DDiDVj>>.
- *El Mapa de Medios de Comunicación en España 2018* (2018) [en línia]. IpMark [Consulta: 12 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2lQgREt>>.

- *El Político y el Científico - Max Weber* (s.d.) [en línia]. San Martín: UNSAM. [Consulta: 15 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2LbRPS0>>.
- Enciclopèdia catalana (s.d.). *La Gran Enciclopèdia Catalana* [en línia]. Barcelona: Edicions 62. [Consulta: 11 Feb. 2019]. Disponible a: <<https://www.enciclopedia.cat/>>.
- Ferrin, Mónica, y Fraile, Marta (2014). La medición del conocimiento político en España: problemas y consecuencias para el caso de las diferencias de género [en línia]. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*. [Consulta: 05 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2W9SDrC>>.
- Freitas do Amaral, Diogo (2014). *Historia del pensamiento político occidental* [en línia]. Barcelona: Atelier [Consulta: 15 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2GEGZPa>>.
- García Jurado, Roberto (2003). *La teoría democrática de Huntington* [en línia]. México: Política y Cultura. [Consulta: 03 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2PBb1XT>>.
- Gobierno de España (s.d.). *Entidades locales* [en línia]. Administracion.gob.es [Consulta: 08 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2WfD9m2>>.
- Govern Illes Balears (2018). *Procesos electorales* [en línia]. caib.es [Consulta: 08 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2DEAv1U>>.
- Hallin, Daniel C. i Mancini, Paolo (2008). *Sistemas mediáticos comparados* [en línia]. Barcelona: Hacer [Consulta: 15 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2DGLPdN>>.
- Huntington, Samuel P. (1994). *La tercera ola: la democratización a finales del siglo XX* [en línia]. Barcelona: Paidós. [Consulta: 15 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2ZJWD4q>>.
- Idescat (2018). *El municipio en cifras. Badalona* [en línia]. [Consulta: 20 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2L6y9il>>.
- INE (2018). *Cifras de población a 1 de julio de 2018* [en línia]. Nota de prensa. [Consulta: 15 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2GR0vcn>>.

- InformaJoven (2018). *Mayoría de edad* [en línia]. Ayuntamiento de Murcia [Consulta: 08 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2UP25iE>>.
- Injuve (2017). *Jóvenes, Participación y Cultura Política* [en línia]. Informe de resultados [Consulta: 20 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2UL1s9W>>.
- Injuve (2017). *Jóvenes, Participación y Cultura Política* [gràfic en línia]. Informe de resultados [Consulta: 20 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2UL1s9W>>.
- Lasswell, Harold (1948). *The Structure and Function of Communication in Society* [en línia]. Nova York: Lyman Bryson. [Consulta: 18 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2UKLM6H>>.
- Leftwich, Adrian (2004). *What is Politics?: the activity and its study* [en línia]. Cambridge: Polity Press [Consulta: 28 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2ZlZWOa>>.
- Lijphart, Arend (2000). *Modelos de democracia. Formas de gobierno y resultado de treinta y seis países* [en línia]. Barcelona: Ariel [Consulta: 28 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2GDEoF8>>.
- Lippmann, Walter (1922). *Public Opinion* [en línia]. Nova York: Macmillan. [Consulta: 18 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2vpQQ63>>.
- Llanderas, Kiko, i Pérez Colomé, Jordi (2018). *España no se ha vuelto de derechas* [en línia]. elpais.com [Consulta: 19 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2PzXFv0>>.
- London Business Forum (2011). *Sir Ken Robinson - Creative Leadership* [vídeo]. [Consulta: 15 Maig 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2Hzd4cP>>.
- López, Montse (2017). *Concejala de Badalona abandona el PSC por discrepancias después del 1-O* [en línia]. lavanguardia.com [Consulta: 16 Març 2019]. Disponible a: <<https://bit.ly/2I1JUly>>.
- Manin, Bernard (1998). *Los principios del gobierno representativo* [en línia]. Madrid: Alianza [Consulta: 15 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2XVu565>>.

- Martínez, P. (2019). *Estudio InfoAdex de la Inversión Publicitaria en España 2019* [en línia]. infoadex.es [Consulta: 12 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2GQBmxs>>.
- Mejía Quintana, Oscar (1997). *La teoría del Derecho y la Democracia en Jürgen Habermas: en torno a Faktizität und Geltung* [en línia]. Bogotá: Ideas y Valores [Consulta: 15 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2vrXloU>>.
- Merino, Mauricio (2013). *La participación ciudadana en la democracia* [en línia]. México: Instituto Federal Electoral [Consulta: 05 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2IXejUh>>.
- Ministerio de Educación y Formación Profesional (2018). *Sistema educativo español* [en línia]. Gobierno de España [Consulta: 10 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2DzmNNR>>.
- Ministerio del Interior (s.d.). *Información electoral* [en línia]. Gobierno de España [Consulta: 25 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2WI9Xu5>>.
- Noguera, José Antonio (2001). *Baert, Patrick. La teoría social en el siglo XX* [en línia]. Papers [Consulta: 27 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2JYSIAB>>.
- Parlament de Catalunya (10 de juliol del 2009). *Llei d'Educació de Catalunya*. [Llei 12 del 2009]. DO: Quaderns de legislació. Disponible a: <<https://bit.ly/2iW0HgF>>.
- Pasquino, Gianfranco (1995). *Manual de Ciencias Políticas* [en línia]. Madrid: Alianza Editorial. [Consulta: 22 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2W9sSHW>>.
- PortalEducativo. *Medios de comunicación: Prensa - Televisión - Internet - Radio* [en línia]. [Consulta: 10 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2XX72YJ>>.
- Prélot, Marcel (1972). *La ciencia política* [en línia]. Buenos Aires: EUDEBA. [Consulta: 03 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2ILQO1d>>.
- Prieto, Alberto D. (2019). *El 75% de los españoles ve a Vox de extrema derecha y sólo un 50% a Podemos de extrema izquierda* [en línia].

- espanol.com [Consulta: 19 Març 2019]. Disponible a: <http://bit.ly/2VaHz1e>.
- Quesada Rada, Francisco Miró (2001). *Manual de Ciencia Política* [en línia]. Lima: Libros y Publicaciones. [Consulta: 03 Març 2019]. Disponible a: <http://bit.ly/2Vx0H8K>.
 - Quiñones, Julio Rafael (1999). *Cinco constituciones democráticas* [en línia]. Bogotá: Legis. [Consulta: 25 Feb. 2019]. Disponible a: <http://bit.ly/2PFayEb>.
 - Real Academia Española (2018). *Diccionario de la lengua española (23.aed.)* [en línia]. [Consulta: 10 Feb. 2019]. Disponible a: <http://www.rae.es/>.
 - Ricaurte, Paola (2009). *Un círculo vicioso: los medios influyen en la política, la política a los medios* [en línia]. Mediosfera [Consulta: 12 Març 2019]. Disponible a: <http://bit.ly/2J3hppL>.
 - Rico, Jose (2019). *Encuesta elecciones generales: el PSOE gana pero las derechas se acercan al Gobierno* [en línia]. elPeriódico. [Consulta: 15 Març 2019]. Disponible a: <http://bit.ly/2ZlqE4o>.
 - Rivas, José Antonio (2001). *Los desafíos de la ciencia política* [en línia]. Colombia: Reflexión Política [Consulta: 15 Feb. 2019]. Disponible a: <http://bit.ly/2J0jT89>.
 - Rodrigo Alsina, Miquel (2005). *La producción de la noticia* [en línia]. Barcelona: Paidós. [Consulta: 20 Març 2019]. Disponible a: <http://bit.ly/2XXkwE1>.
 - Rodríguez Uribe, José Manuel (2013). *Sin confianza no hay democracia* [en línia]. eldiario.es. [Consulta: 15 Maig 2019]. Disponible a: <http://bit.ly/2JYCe61>.
 - Rouse, Margaret (2015). *Internet of Everything (IoE)* [en línia]. IoT Agenda. [Consulta: 20 Març 2019]. <http://bit.ly/2rtfHoH>.
 - Sabine, George H. (1937). *Historia de la teoría política* [en línia]. México: FCE [Consulta: 10 Feb. 2019]. Disponible a: <http://bit.ly/2XPkca5>.

- Sartori, Giovanni (1979). *La política: lógica y método en las ciencias sociales* [en línia]. México: Fondo de Cultura Económica [Consulta: 05 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2W7IKvS>>.
- Stiglitz, Joseph E. i Greenwald, Bruce C. (1975). *Creating a learning society* [en línia]. Madrid: Esfera de los libros [Consulta: 28 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2J7iGw6>>.
- teoria de Comunicació (s.d.). *Modelo de Paul Lazarsfeld* [en línia]. [Consulta: 12 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2XUHADe>>.
- Toffler, Alvin (1991). *El cambio del poder* [en línia]. Barcelona: Ed. Plaza y Janés. [Consulta: 03 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2GKHzKX>>.
- Tuchman, Gaye (1978). *Making News. A Study in the Construction of Reality* [en línia]. Nova York: The Free Press. [Consulta: 18 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2Wc3lxV>>.
- UCI (2017). *Desarrollo de la perspectiva teórica: revisión de la literatura y construcción del marco teórico* [en línia]. [Consulta: 20 Març 2019]. <<http://bit.ly/2qElsQ5>>.
- Villafranco Robles, Citlali (2005). *El papel de los medios de comunicación en las democracias* [en línia]. México: Andamios [Consulta: 12 Març 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2ZJL0dA>>.
- Villarroel Tordoya, Johnny Omar (2011). *Introducción a la ciencia política* [en línia]. Curso prefacultativo, Universidad Mayor de San Andrés, La Paz (Bolivia). [Consulta: 21 Feb. 2019]. Disponible a: <<https://bit.ly/2BKNpuu>>.
- *What's gone wrong with democracy* (s.d.) [en línia]. The economist. [Consulta: 05 Març 2019]. Disponible a: <<https://econ.st/2GPCmTC>>.
- Ymedia Vizeum (2018). *Medios de Comunicación en España 2018* [en línia]. [Consulta: 15 Març. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2VliCoZ>>.
- Zeller, Eduard (1889). *Outlines of the history of Greek philosophy* [en línia]. New York: Henry Holt and Company [Consulta: 10 Feb. 2019]. Disponible a: <<http://bit.ly/2XPjk5j>>.